

Strövtåg i den svenska poesins utmarker

Stig E Fredriksson

Jag skulle vilja skriva en äventyrsroman om mina strövtåg i den svenska poesins utmarker. Jag skulle också vilja skriva en novell om min senaste litterära bekantskap. Jag skulle dessutom vilja skriva en dikt om en äventyrsroman om mig själv som novellförfattare där motivet var min senaste litterära bekantskap och då förhoppningsvis kunna briljera med mitt språk så till den milda grad att diktens mottagande av kritikerna på Expressens och Sydsvenska Dagbladets kultursidor skulle vara så överväldigande att jag tvingades skriva en hyllningsdikt till båda dessa kritiker, vilka en gång kanske själva funderat på att skriva en äventyrsroman, en snaskig novell eller en kärleksdikt till den som den snaskiga novellen skulle ha kunnat handla om, utfall att den skulle ha blivit skriven och i den händelse att de händelser som ägde rum i densamma skulle ha ägt rum på den tid och den plats som den aktuella novellen i så fall skulle ha anvisat, inte bara som något plausibla, utan tvärtom som högst tänkbara händelser i en annars tämligen händelselös värld.

Och jag skulle faktiskt vilja skriva en essä om skrivandet av budskaplösa romaner, fantasilösa noveller utan riktiga slut och dumma dikter utan rytm.

När jag tänker närmare efter på saken, så skulle jag dessutom vilja skriva en avhandling om det poänglösa i att skriva essäer om sådana saker, om man nu kan betrakta sådana ting som saker. Om jag finge tid skulle jag förutom alla dessa uppslag till skrivelser kunna tänka mig att skriva ett papper fullt av bokstäver i samtliga 135 typsnitt som finns installerade på min dator.

Om jag inte hade så mycket tid för allt detta skrivande, så skulle jag uppsöka the postmodernistcreator på Internet och bara trycka på knappen, om jag till äventyrs skulle haft tid att vänta på utskriften av densamma.

Som sagt: jag skulle verkligen vilja skriva en äventyrsroman om mina strövtåg i den svenska poesins utmarker. Mycket hellre än att skriva en redogörelse för mina reseavdrag eller en förklaring till den försenade fastighetsdeklarationen och mycket hellre än att författa 30 skrivningsfrågor till den av vissa studenter fruktade tentamen, som alla de som mycket

hellre skulle skriva en novell om deras senaste litterära bekantskap eller en dikt om deras försök att skriva en äventyrsroman om dem själva som novellförfattare är tvungna att skriva.

Återigen: jag skulle verkligen vilja skriva en äventyrsroman om mina strövtåg i den svenska poesins utmarker.

Men vem skulle vara intresserad av att läsa en äventyrsroman om mina strövtåg i den svenska poesins utmarker? Vem skulle inte mycket hellre vilja läsa om mina reseavdrag eller min förklaring till den försenade fastighetsdeklarationen? Vem skulle kanske inte mycket hellre ha velat gå på bio, titta på Parlamentet på TV4 eller köpt Cardigans senaste album? Vem skulle inte mycket hellre ha petat näsan, gått på Friskis & Sveltis eller bara slötittat på Sportspegeln?

Det är ju om denna person, dvs Vem, som man egentligen skulle skriva. Inte om sådant som alla andra redan skrivit om. Äventyrsromaner är ju inte ens ute, inte ens om de handlar om strövtåg i den svenska poesins utmarker. Men Robinson är inne. Ja, inte äventyrsromanen för 13-årig grabbar på högstadiet i Fjunängen, utan programmet med undertiteln "det sista äventyret", vad det nu är för underligt med det.

Men nu kan man ju inte alltid skriva om det man egentligen borde skriva om. Därför får man hålla tillgodo med den text som blir, ungefär som man får hålla tillgodo med det liv som vecklar ut sig medan man är ivrigt sysselsatt med att planera för morgondagen, ungefär som en känd musiker uttryckte det för ett par decennier sedan. En annan, både bättre och mer intressant musiker, Nela Kuti, skaparen av afrobeat, kanske hade lika rätt: den optimala intelligensen finns hos musikerna och i musiken. Därför är det ju lite trist att man inte kan lyssna på modern s.k. konstmusik. Utan är hänvisad till nyåtgåvor av Beatles, en överreklamerad popgrupp redan när det begav sig, musikaliskt mycket mer ointressanta än den geniale Brian Wilsons Beach Boys och mer tillgjorda än vilket indieband som helst – med undantag från ett tjugotal evergreens.

Eftersom man inte alltid kan skriva om det som man egentligen borde skriva om, så är det lätt hänt att det som blir skrivet är sådant som bara rinner mellan fingrarna och ned på tangenterna. Därmed saknar en text ibland både poäng och mottagare liksom ibland även avsändare. För vem är avsändare till automatisk skrift? Om det nu till äventyrs skulle finnas

några läsare av denna text som fortfarande uttrycker sig i termer av sändare och mottagare och som därmed hotar att avslöja sig som oförbätterliga barn av ett för länge sedan flytt decennium, när den text som skrevs ansågs ha någon som helst betydelse utanför densamma, så vore det roligt. Men, som sagt, dessa läsare ska nog inte vänta sig för mycket av just denna text. Den text alltså som härmed föreligger. Den borde för länge sedan ha avslöjat sig som falsk i den meningen att man knappast kan förvänta sig någon form av direkt innehåll i densamma. Men vem är det som säger att förväntan alltid måste bli uppfylld?

Om detta kanske det är lite för tidigt att uttala sig, särskilt som begreppet innehåll i en text som denna, kan ha en helt annan innebörd än om texten i själva verket skulle vara just den äventyrsberättelse om de strövtåg i den svenska poesins utmarker, som den skulle ha kunnat vara, om detta redan var fastställt. Vem vet? Kanske det till sist, efter mycket om och men, visar sig att denna text i själva verket är just precis den äventyrsroman som jag egentligen skulle ha velat skriva? Men man kan ju inte, förrän slutet av berättelsen nalkas eller innan det uppnåtts, så noga veta om det blev en äventyrsroman eller inte. Därför började jag denna text med en uttalad förhoppning, att jag faktiskt skulle vilja skriva en äventyrsroman om den svenska poesins utmarker. Kanske det blir så att det också är vad det kommer att bli. Man kan ju aldrig så noga veta.

Hur som helst: för att kunna skriva en äventyrsroman om strövtåg i den svenska poesins utmarker, så måste man ju på något sätt ringa in begreppet utmarker. Anta, vilket jag tror man kan göra, att begreppet syftar på mindre kända diktare, mindre kända dikter och mindre kända ämnen i den svenska poesin, så har vi i någon mån i alla fall begreppsdefinierat den svenska poesins utmarker. Till den svenska poesins utmarker skulle i så fall knappast Gustav Frödings Säv, säv susa höra. Men jag tror att man kan höra säven susa även i den svenska poesins utmarker. Och jag skulle tro att man även kan höra säven susa i de utmarker som den svenska poesins utmarker ofta handlar om. Nedan kan man läsa och i sitt inre lyssna till en typisk sådan utmarksdikt.

Jag hörde säven susa
och vågen slå
och forsen brusa
och sågen stå.

Denna strof ur Edvard Skogmans refuserade alster från 1977 anspelar som vi kan se på Frödings mer kända om Ingallil. Det som är lite äventyrligt i Skogmans "plagiat" är att den stående sågen antagligen är mycket tystare än säven som susar och att sammanställningen av dessa ting, där anspelningen på Frödings dikt antyder att någon tystnar samtidigt som man ju på ett motsägelsefullt sätt kan höra att sågen står, gör det hela mycket spännande. Det som också är spännande med denna dikt och på så sätt gör den lite äventyrlig är de tre "och", som inleder de tre sista versraderna.

Dessa tre förekomster av ordet *och* gör ju att man *omedelbart* associerar till de tre bockarna Bruse. Det skulle också visa sig i Skogmans senare repertoar, Nya Dikter från 1979 och Styckevis och delat från 1982, båda samlingarna utgivna på eget förlag (Liher, dvs Lingondalens hembygdsförenings eget förlag), att och-temat upprätthölls på ett mycket konsekvent sätt i Skogmans fortsatta diktning, liksom att bock- men kanske ännu mer bäcksymboliken framträdde i ännu mer ståtlig glans, exempelvis i Tre falska fel från Nya dikter:

Måste vi flytta från Forsmark nu?

Och Oskarshamn?

Det är ju mera bequerel i Barsebäck!

Här ser vi, förutom det lite mer nutidspolitiska tilltalet och den kanske något slagordsmässiga 70-talisten som skymtar, en strävan att hantera de svenska konsonanterna. Vi ser också att författaren övergivit sluttrimmandet. Inrimmen och allitterationerna göra ändå dessa versrader till några av de allra främsta från denne diktare, som vi senare ska stifta närmare bekantskap med och som vi helt säkert, men i viss mån preliminärt, kan ortsbestämma till kanske den yttersta kretsen i den svenska poesins utmarker.

I ett senare kapitel, ska vi låta Edvard Skogman träffa och diskutera med Angarn Svedjehjelm, en ålders- och trätobroder från Vitmyrträsk. Att diskussionen troligen utmynnar i ett icke enbart verbalt gräl, ska vi just nu inte närmare gå in på, utan bara konstatera att Svedjehjelm hade lite större lycka med sig hos de större och mer etablerade förlagen än vad Edvard Skogman under denna tid lyckades få. Till skillnad från Skogman fick nämligen Svedjehjelm sina inskickade alster i retur från förlaget, inte bara ett enkelt tackbrev för visat intresse. Detta gjorde det möjligt att ånyo göra ett försök hos mindre kända förlag

som exempelvis Liher. Eftersom föreningen bakom detta förlag förde en närmast tynande tillvaro och för sin existens var helt beroende av bidrag från dess sju ordinarie medlemmar, tillika styrelseledamöter i föreningen, så innebar den till sist beslutade utgivningen i 200 exemplar av Svedjehjelms Nya dikter, att det åtminstone fanns en liten presumtiv krets av läsare för Svedjehjelms del. Då Skogman året därpå gav ut sina ovan nämnda Nya Dikter på samma förlag, var det således tvunget att ordet dikter skrevs med initial versal, för att något av rättvisan åtminstone tillfälligt skulle vara återställd.

Litteraturhistoriskt intresserade läsare kan här se en begynnande schism mellan dessa två poetiska giganter i periferin. Framtidens studenter i svensk litteraturhistoria torde därför ha stort intresse av att följa föreliggande text till dess slut. Inte förrän i sista kapitlet kommer vi nämligen att få ta del av alla detaljer kring de två poeternas gräl, särskilt den fysiska sidan av desamma.

Nu lämnar vi för ett ögonblick Lingondalsgruppens poesi och ger oss lite längre norrut, både i poesins och geografins natur. Var hamnar vi då om inte i det inre av Västerbotten, inte långt från centralorten Vännäs. Med detta menas inte att Vännäs skulle vara särskilt lortigt eller att denna glesbygd skulle bestå av flera centra, utan endast det högst banala faktum att Vännäs råkar vara centrum för ett antal byar, där svensk poesis utmärker sig som tydligast. Här återfinns den lite mer fingertoppskänsliga och gracila delen av Sveriges just nu mest intressanta poeter, en representant för feminismen som i Europa anses vara den mest refuserade, åtminstone bland svenska kvinnliga författarinnor: fröken Elin Emilsson.

Elin Emilsson håller sig medvetet i periferin. "Jag vill skåda centrum från byn", var det första hon sa under vår två veckor långa bekantskap vid foten av Närfjället - mer om denna vistelse i ett senare erotiskt mer laddat kapitel. Det kanske bör nämnas att dessa två veckor också behandlats i en av hennes mer mindre högstämnda diktsamlingar, utgivna på eget förlag, tyvärr ej tillgängliga, pga att den lilla upplagan om 100 ex omedelbart köptes upp av en f.d. beundrare från Pajala, vilken sedermera gjorde sig känd som succéförfattare. Eftersom diktsamlingen i sin helhet skrevs som e-postbrev, vilka samtliga olyckligtvis sparades i samma Inkorg efter att ha skickats endast till ovan nämnde beundrare, och som av misstag raderats av författarinnan, finns ingen möjlighet att här analysera denna diktsamling, som lär ha hetat *Kärleksdikter*. Förutom poesi, som vi strax återkommer till, har Elin givit ut en

novellsamling, som i någon mån bryter av mot hennes dikter. Nedan återges titelnovellen i sammandrag.

Mannen och kvinnan

av Elin Emilsson

....

- Men för i helvete! Ser du inte vad du gör?? Blindstyre!!

- Vafan snackar du om kärringjävvel! Än du rå!?

- Nä nu! Fy faaen! Hur faen i helvete bär du dig åt?! Du är ju för faen i helvete inte riktigt klok!

Han tvärnitade, blängde stint rakt framför sig, slet ut henne ur bilen och skrek i något lugnare ton:

- Vafan gapar du om jävla isterrumpa! Nu ska du få se på faen!

- Å, du, du, du! Ditt jävla as! Din förbannade skitstövel! Det här ska du få för, ditt jävla svin!!

Han drog iväg henne ner på dikesrenen, men hon hade fått tag i hans ena öra och klöste med sina nymålade naglar, så att hela långfingret blev rött medan hon släpades fram och ned i diket, medan han hela tiden skrek:

- Din jävla fitta! Ditt förbannade luder! Ditt jävla svintryne! Fy FAAAEN! FAAAN!

- Ditta as! Ditta as! Ditta as! Dit jävla AAAAS!

- Nu ska du få din jävla smällfitta! skrek han medan han prejade henne fram och tillbaka i pissdiket.

- Ditta as! Ditta as! Ditta as! Dit jävla AAAAS! upprepade hon. Och du, du, du!!! Det är sista gången jag åker med dig i din jävla Volvo!

Hon höjde rösten, så att den nu började närma sig falsett:

- Det är femti nu!! Kan du läsa??? Nej, det kan du inte!!! Din jävla dyslektiker!!! skrek hon medan hon släpades plaskvåt i pissdiket från Lars-Hansas.

- Nu ska du få för dysläkte, jävla sugga!!

Han greppade tag om en dyngvåt grästuva med lite kodynga på och hötte med den några gånger varefter han mosade den rakt i ansiktet på henne.

- Ditta as! Ditta as! Ditta as! Dit jävla AAAAS! kved hon fram samtidigt som hon fick ett ordentlig grepp om hans pung. Hennes sylvassa och blodiga naglar trängde in och han skrek som en stucken gris:

- SUGGA! Jag ska döda dig! Döda! Döda! Hör du det?? Du ska dö ditt jävla monster!!

- Det är du som ska dö! Svinpitt! svarade kvinnan.

Nu fick hon in ett finger rakt i ena ögat på honom och hon ylade vällustigt:

- Åhhh!

Han skrek:

- Öjjaajj! Skitkärring!

Genom sina större kroppskrafter kom han loss och tvingade ner henne nästan helt i pissdiket, men hon höll krampaktigt kvar med ena handens klor inspetsade i hans underliv medan den andra handens långfingernagel gjorde en blodig reva från ena ögat och ner mot näsborren.

-Fittarschel! kved han rasande med sitt eget blod rinnande ner i mungipan.

- AAAS! skrek hon. AAAS! AAAS!

Det lilla man kunde se av hennes anlete uppvisade nu ett par blodsprängda och hatfyllda ögon.

- FITTA!! Jävla fitta!! Du ska dö i det här diket! Du är sämre än en gråsugga!!

Nu slet han upp en jättekocka av illaluktande slamgräs och smetade in hela hennes ansikte, tryckte in gytta i näsborrarna och skrek triumferande:

-Vad säger du nu då, ditt förbannade ök?

Hon hulkade men fnyste så att dyngan sprutade honom rakt i ansiktet och vrålade:

- AAAS!

≈

Strax reste de sig och kravlade sig halvt utmattade upp hur diket. Båda andfådda, skitiga och blodiga satte de sig på sina gamla invanda säten i bilen. Hon sade i hög ton medan hon andades häftigt:

- Nu håller du 50! Annars biter jag av dig pitten, din jävla skitgubbe! Hör du det!

- Om inte du håller käften din jävla subba, så dränker jag dig i dyngestan! Det ska du höra! Och sen är det du som tiger - kärringjävle!

Han körde lugnt den ojämna grusvägen fram och när de närmade sig gården lade han den lortiga handen på hennes lår, där den blöta klänningen satt som fastsmetad av lera och träck.

- Om du så mycket som försöker få in dina skitiga fingrar, så ska jag peta ut ögat på dig! skrek hon samtidigt som han fick ett elakt hugg av spetsen på hennes kam rakt i sitt högra lår.

- Vafan gör du jävla slyna?! skrek han och höll på att köra av vägen.

Det kom lite blod genom byxbenet hans och hon skrek:

- Där fick du, jävla snuskgubbe!

Han gasade nu på, relativt okänslig till följd av all den sprit som de druckit tidigare under kvällen och väste:

- När vi kommer fram ska jag binda dig på höskullen och så ska oxen få knulla dig, din jävla hora!

- Om du så mycket som kröker ett hårstrå på mig, ska jag klösa dig i skrevet så att du inte kan sitta på fjorton dar! Sen ska jag vrida om pitten på dig, tills du ber om nåd! Skithög!!! Din farbannade horbock!

≈

Väl framme gick hon genast och hämtade en högrep för att försvara sig med, medan han med raska steg gick in i ladan. Fort kom han ut igen med ett rep.

.....

Här kan man i Emilssons prosa se hur hennes milda feminism kommer väl till uttryck.

Stilsäkerheten är förbluffande liksom förstås hennes dramatiska ådra. Detta är ju ännu mer

framträdande i hennes poesi. Vi ska nedan strax se ett smakprov på denna. Det är ett utdrag ur

hennes senaste diktsamling NYA dikter, utgivna på ett mindre förlag, men inte helt oävna.

Förlagsredaktören på Bonniers förlag skriver uppmuntrande "...kan med avsevärda

redigeringar antas för en senare granskning. Lycka Till!" Här är första strofen:

Vi spelade kula i Vännäs en dag
en folkskolepojke och jag.
Jag hade min oskuld, han hade sin lem.
Vi spelte, Och jag förlorade den.

Denna, också feministiskt väl sammanhållna dikt, återspeglar i sin tvetydighet Elin Emilssons starka poetiska ådra. Dikten bygger på en tydligt framhävd förlustkänsla. Kanske vi också skymtar en underton av penisavund, som framkommer i tredje raden och som väl utgör den finstämda diktens centrum, och skapar en viss anspänning. Vem läser inte automatiskt i stället "och *han* förlorade den"? Inte *jag*. I sanning: stor poesi. Det sagda i det utsagda, det önskade i det icke skrivna, men ändå tidigare skrivna.

I en examensuppsats från folkhögskolan har Elin Emilsson vittnat om sitt undertryckta hat mot "den värsta representant för den patriarkala världsordningen, nämligen Sten Selander" och det kan naturligtvis vara så att Emilsson i sin diktning ger direkt uttryck för sin önskan att kastrera honom. Slutraderna bevisar kanske sanningen i denna närläsning:

Man kan inte lämna kulor igen
och trötta kukar som stelnat till Sten.

Väl att märka använder Emilsson ordet "kulor" i en helt annan betydelse än Selander och hon har således både i sin poesi och i sin novellkonst ett särskilt hjärta för spänningen i tillvarons nedre regioner. Detta kan möjligtvis härledas till hennes uppväxt strax intill kraftverket i Porjus. Jag kan - mer om detta i det senare kapitlet - vittna om Elin Emilssons säregna personlighet, som kroppsligt yttrar sig i en spänd lekamen, lika stora stenhårda bröstvårtor och ögonbryn som ständigt tycks vara på vandring upp över skulden, så om håret inte var i vägen, så skulle hon bära sina ögonbryn strax under bakre delen av hennes stärkta skjortkrage.

Innan vi går närmare in på Elin Emilssons inre, ska vi för bevarandet av vårt lugn, emellertid göra en liten avstickare till grannbyn, Fitthålet, som den ju skulle ha hetat på svenska om den inte haft sitt finska namn, vilket vi av ren finkänslighet avhåller oss från att nedteckna. I denna lilla by bor den storväxta Doktorinnan Lena Marklund, dock kanske mer

känd som Sixten Starck. Att hon inte tillhör feminismens förtrupper kan vi förstå av hennes val av pseudonym. Om det inte vore för hennes korta instuckna dikter i sina decimetertjocka romaner, så vore det naturligtvis fel att besöka henne i dessa strövtåg i den svenska poesins utmarker. Men alltför lite har hittills skrivits om doktorinnans författarskap och det är vår plikt att göra henne mer känd utanför den lilla krets om tre personer som hittills orkat ta sig igenom hennes blytungta men "actionspäckade kriminalromaner med westerninslag" som det står på baksidan av hennes mest kända verk Söder om döden. Vi ska här emellertid diskutera hennes debutroman, tryckt på kommunalkontorets skrivare under tre svettiga nätter för några veckor sedan under mitt eget överinseende. Titeln på den 1760 sidor tjocka romanen är Leopardernas natt.

Handlingen i Leopardernas natt utspelar sig i ett obestämt afrikanskt land, där en man och en kvinna blir omringade av utsvultna leoparder. De har därför ingen möjlighet att ta sig ut för att skaffa mat eller hämta upp vatten ur brunnen. Kvinnan, som heter Silvia Mankell är utsänd av Sida för att finna Afrikas drottning och mannen är en svensk naturalistisk författare vid namn Per-Olof Enkvist, vars farfar var August Strindberg och som heligt lovat denne att föra traditionen vidare. Han lever långt från närmaste by och enda hoppet är att fadren, dvs författarens "svärfar" snart skall komma på besök. Denne har bett betjänten Fredag att putsa stövlarna, men eftersom Fredag är maniker och dessutom bor i en hydda för sig själv, hör han inte Enkvists och Silvias rop på hjälp.

Jag ska inte här berätta hela handlingen, vilket för övrigt vore futilt med tanke på den otroligt täta intrig som Sixten Starck lyckats pressa in mellan pärmarna på denna tegelsten, eller ska vi kanske säga stenblock. Hittills har jag bara berört själva ramhandling. Det som kanske är mest spännande i detta minst sagt thrillerspäckade verk är den lilla trilogi på temat medeltidspojke som växer upp på ett kloster och grundar en adlig ätt i Västergötland, en trilogi som ligger vackert insprängd i Leopardernas natt. Det grepp som författarinnan här valt kan man säga överträffar även de främsta ryssarna i tjockboksgenren.

Mest övertygande är hon i de halsbrytande anakronistiska hoppen mellan tidsepoker, både vad gäller person- och miljöskildring. Jag kanske glömde påpeka att den research som doktorinnan Marklund, alias Sixten Starck, utfört och som bl. a. visar att den leopardart som förekommer i boken delar 98% av sina gener med August Strindbergs katt Filemon, är utomordentligt grundlig. Doktorinnan har här lagt ner ett ambitiöst arbete, inte bara genom det

utgrävningsarbete med framskaffande av DNA från katten Filemon på innergården vid Drottninggatan, som gjort hela denna intressanta genetiska genomlysning möjlig. När det gäller de halsbrytande anakronistiska hoppen mellan tidsepoker, som det dräller av i Leopardernas natt, så ska här bara nämnas ett av de mer nervkittlande avsnitten, nämligen det om Kjellgrens roll i planeringen av mordet på Gustav III. Starck väver här en väv av utomordentlig skrynkefri seghet och styrka, där det dras raka okuvliga linjer mellan Sveavägen, Hamngatan, operahuset och en känd adress på Drottninggatan.

Jag ska inte så här tidigt i mina strövtåg i den svenska poesins utmarker avslöja något av det som antyds i Marklund/Starcks stenklump, men att det rör sig om en veritabel malmsprängare, som kommer att detonera mitt i Sveriges och Stockholms hjärta exakt i skärningspunkten mellan de diagonalerna som kan dras i den rektangel som uppstår om man drar vissa currylinjer genom Stockholms City, det är helt säkert. Kjellgrens förmåga att blanda prenobelsk sprängmassa med kemikalier han införskaffat via Bellman och dennes mer kände släkting, läggs här i dagen.

Ernst Brunner skulle bli grön av avund om han bara anat ett dyft av allt det som här avslöjas. Att det ligger 300 manårs forskning både från Marklunds sida och Geologiska institutionen vid Stockholms Universitet bakom de tre kanske mest centrala sidorna i Leopardernas natt, bevisar att vi här har att göra med en författare som inte viker för lite obehag i sin strävan att få med allt. Marklund/Starcks valspråk följs till punkt och pricka: "Allt åt läsaren, inget åt sluppen!"

Nå, men hur var det då med de poetiska inslagen i denna jätteroman? Jo, vi ska här se på ett exempel:

- Men vem ska trösta Götet med att säga
sanningen:
om du bara spränger kunden så får du ingen
vän.

Sixten Starck låter här en av centralgestalterna, kommissarie Märten Bäck, komma till tals i en dialog, där han använder poesi för att beveka den självmordsbombare som i en hemmagjord minihelikopter gör en uppstigning från en liten trappavsats på Odenplan och hotar att via en skräckfärd Dalagatan, Vasagatan, Strömbron, Västerlånggatan och tillbaka via

Riksbanken till Föreningssparbankens uttagsautomat vid Hamngatan, att spränga sig själv och en kund enbart i avsikt att tvinga ledningen att flytta bankens huvudkontor från Hamngatsgallerian till Göteborg.

Hur det hela slutar är ju rätt enkelt att föreställa sig. Jag råkar känna till att filmbolaget, som via mutor skaffat sig filmrättigheterna, har köpt upp sig på ett enormt lager av Heinz ketchup och dessutom skrivit ett långtgående avtal med ett piratslakteri i norra Dalarna. Har vidare hört rykten om att patologen vid Huddinge sjukhus sedan sju år tillbaka skulle ha sålt diverse likdelar till detta filmbolag, i vilket fall som helst har man installerat ett megafrysrum i ett nedlagt pappersbruk i Medelpad. Det är inte troligt att man där endast kyler ner och förvarar gamla filmmanuskript.

För att få en direktkontakt med Starcks prosa presenterar jag här ett avsnitt ur Leopardernas natt, nämligen kapitel LXII.

LXII: Letterbomb

I

Susanne Ver Kiefer satt i sin gedigna kontorsstol av brun inrökt ek, som hon köpt på Överskottslagret vid den där tiden, då hon ännu kunde få ut något av Svenska Dagbladets seriekrypto och drömde sig tillbaka till en oskyldig och lugn tillvaro, då bokstäver fortfarande var roliga små tecken, som man kunde leka med när tillfälle gavs. Ja, inte för att hon någonsin lämnat in någon lösning till tidningens knep och knåpsida. Hennes lekfullhet sträckte sig endast fram till den sista bokstavens rätta placering. Den övergick aldrig någonsin till den i hennes tycke infantila lycka som det eventuellt kunde innebära att få se sitt namn i tryck bland kreti och pleti i den välsignade spalt, där 50-kronorsvinnarna radats upp i de fiskeförnämstas skamvrå.

- Förresten: är det bara infantilt? frågade hon sig. Ligger inte ett sådant beteende närmare självbestraffningen? För vad är det för masochistiskt folk som vill riskera att skämma ut sig som maniska korsordslösare genom att skicka in utrivna tidningspapper till en knepig redaktör på Svenskan?

Hennes fråga blev som vanligt obesvarad, eftersom den ju endast yttrades i det nästan tysta rum, där Susanne Ver Kiefers egen hjärna vilade. Och i den hennes själ.

- Lilla söta fröken Kiefer, som avdelningschefen brukade säga: skärp sig! Det hade redan blivit en vana, detta att alla självföreläsnings och inre uppmaningar att rycka upp sig och åtminstone försöka åstadkomma en gnutta handlingskraft, ja att alla sådana autoexekutiva imperativ fick ta röst av denna pudel.

- Att låta sig hunsas av en sådan hund! tänkte hon nu nästan halvhögt och grunnade en stund över denna oavsiktliga vits. Vad är det för vits, fortsatte hon i sitt tysta tal, med att ödsla flera timmar varje dag på ett projekt, som bara suger kraft från denna kamp på liv och död. Denna kamp som laget bara måste vinna.

Teoretiskt skulle Susanne ha kunnat ta tjänstledigt ett par månader för att lösa sin del av uppgiften, men hur skulle hon kunna motivera sin frånvaro?

- Utbränd? Nej, hon ville inte hamna under Geriatriska klinikens lupp.

- Utveckla sin IT-kompetens? Inte hon, som ju redan gått varenda VisualBasic-kurs, som Pudeln tyckte att hon behövde.

- Säga som det var bara? Ha! Vem skulle tro på det?

Varje inåtriktad fråga fick ett än mer introvert svar. Tiden skulle ju trots allt inte gå ut förrän den 22.10 den 21 april året därpå, ja dvs Londontid och således på Adolfs födelsedag. Alla i laget var emellertid införstådda med att han, för man utgick intuitivt att det var ett maskulinum, inte skulle väja för att ändra i någon av koderna om det skulle visa sig att någon eller några i laget skulle avvika det minsta från amatörreglerna.

II

Ordet ”djävulsk” hade hos Vänsterinnern börjat få en klapp och klangstämpel alltsedan den dag han kom med. Första dagen, ja hela första veckan gick han omkring med något vädjande i blicken. Han påbörjade meningar som:

- Det är någonting... eller:
- Jo, du...Sedan tystnade han tvärt, särskilt om någon svarade:
- Ville du något?

Första veckan tog han varje kväll en runda kring kvarteret: Dalagatan, Karlbergsvägen, norrut längs S:t Eriksgatan ner till elektronikaffären och upp igen på Dalagatan för att blanda kallsvetten med tröjångorna. Av någon anledning hade han också fått för sig att om han satte på sig en Lyle & Scott under den gröna mastersliknande kavaj han fått i gåva av sin farbror skraddaren och före detta biljardproffset, så skulle lite grann av amatörstämpeln försvinna. Han hade då ännu inte kommit in bearbetningsfasen, utan gick i dubbel mening omkring som i dimma. Vid slutet av den första veckan som medlem kom han, chockad som han var, på sig med konstaterandet:

- Fan också! Jag har ju inte varit ute på Ulriksdal och tränat på över tio dagar och på lördag är det KM för Oldboys! Herregud!

Det kändes obekvämt för denna före detta medlem i Socialdemokratiska studentklubben att ens tyst för sig själv utbrista i detta "Herre Gud!" Men hade det någon gång under hans 56-åriga liv funnits en situation, då hans ateistiska välmurade fasad börjat rämna en smula i fasaden, så var det nu. Inte för att han erkände detta för någon, allra minst för sig själv. Det var snarast i form av en betingad reflex som han återvände till lägenheten, hängde svetröjan på reglaget till kakelugnsspjället, lade sig med byxorna på och hulkade tyst för sig själv under täcket:

- För faen, gud. Hjälp! Låt mig slippa!

- Sa du något? frågade hustrun.

- Jag? Näe.

- Var har du varit förresten?

- Äh, jag måste få upp kondisen lite inför KM. Några varv runt kvarteret borde räcka.

- Jag började undra. Jag har förresten lagt undan alla tidningar den här veckan, du har visst inte haft tid att läsa dom.

- Bra, jag har haft lite å tänka på också. Du vet, den 21 ...olympiaden efter millennieskiftet närmar sig.

Hustrun hade redan somnat, så hon slapp grubbla över detta till synes förvirrande svar.

Vänsterinnern funderade vidare på om det möjligtvis inte fanns något starkare ord än "djävulsk", för att beskriva den rävsax han nu satt fast i. Han hade nästan precis hållit på att försäga sig och drog nu efter andan och suckade tungt. Sträckte sig efter lampsladden, tryckte av och tänkte på en Magnum 45, därefter somnade även han.

III

- Ett sammansvetsat lag, kommenterade sportreportern i TV4:s Nyheterna ironiskt den föga imponerande insats Djurgården visade i sista omgången av Allsvenskan.

- Ja, det skulle man också kunna säga om oss, tänkte psykologen och tillika lektorn på Polishögskolan Lisbeth Libb. Kall, som en nyss upptinad gravlax, hade hon mottagit beskedet om uttagningen.

För hennes del hade budskapet kommit i tredelad form: först ett tomt kuvert med texten ”Natt ser nasse SS” där avsändaradressen brukar stå, en epost från en avsändare med hot-mailadressen ”tomtblirdet@hotmail.com, vilken upphörde att existera några sekunder efter det att hon öppnat sin Inbox och, för det tredje, ett faxmeddelande till psykologexpeditionen med texten ”Dina bomber är inget mot min”

Först hade hon skrattat åt det hela, men en oros känsla, som snart övergick i en kuslig kyla längs magtrakten gjorde henne plötsligt så kall, som hon bara kände sig de få gånger som hon lyckats få övertaget mot Pekka i schack. Hennes associationer gick därför genast till denne tvåmetersman med glasöga uppe till höger i pojkansiktet.

- Ja, han kan man ju vänta sig vad faen som helst i från, tänkte hon när hon knölade ihop faxpappret under det att inspektör Svenssons kluckade borta vid kaffeautomaten.

- Tänk om den här elevkullen visste hur hon såg ut förra terminen, viskade han till Lindkvist, den före detta kommissarie, som tagit några vikariatslektioner på momentet Yrkesetik och som vanligt bara kunde uppvisa ett frågetecken i stället för ett roat och intresserat mansansikte.

- Jaha, jaha. Och hur såg hon ut då rå, svarade han högt och ljudligt för att ingen ens i de närmast angränsande lärarrummen skulle sväva i tvivelsmål om vad saken gällde.

- Och herrarna med de grå tinningarnas charm och de stora magarnas pondus är fortfarande lika intresserade av de yngre damernas behag, hör jag. Ja, det är då för patetiskt, parerade den paranta.

- Bra, bra svarat. Det är i alla fall ibland lite ruter även i er psykologer hör jag. Du får ursäkta en gentleman i de övre åren, sade Svensson. Jag kunde ju inte låta bli att läsa det som stod på faxen. Konstigt bara att någon elev kan skicka fax ända från Washington.

- Ja, om det nu är en elev, bröt Lisbeth av och gick snabbt ut bland höstlöven som yrde runt hennes darrande kropp. Tillintetgjord av Svenssons uppmärksamhetsförmåga och besviken på sin egen blindhet inför det uppenbart textuella.

- Fan också! tänkte hon. Kunde han inte ha valt någon annan? Det måste ju drälla av psykologer med förflutet i säkerhetstjänsten. Det måste finnas de som har avsevärt mer professionell kunskap än jag inom kryptering. Ändå tydde jag i alla fall meddelandet ganska snabbt. Jag kanske ändå inte har tacklat av vad gäller mina kognitiva färdigheter trots mina tio års idisslande av Cullbergs Kris och utveckling här på snuteriet.

Hennes tankar löpte raskt åter i riktning mot hennes pedagogiska rival, Pekka. Han hade sitt arbetsrum rakt ovanför den plats hon nu stod och rökte en av sina sista King Size Prince utan filter. Lagret från senaste kapet i polisstationens källare höll precis på att ta slut.

- Kanske jag skulle ta tjuren vid hornen och gå upp till Pekka, tigga om en cigg och i förbigående fråga vad han menade med ”det där sista”.

Hon visste visserligen, eller var åtminstone intuitivt medveten om det, att Pekka kunde det inte vara. Samtidigt visste hon också med sig vilka risker hon skulle ta om hon ens antydde något om faxet, det tomma brevet eller eposten från i morse. Ändå småsprang hon uppför trapporna, knackade på hans dörr och klev in.

- Men vad gör du? utbrast hon vid åsynen av sin kollega krypande och frustande under skrivbordet.

- Äh, vad faen. Jag sumpade min sista cigg, du vet av det där lagret som Ågren snodde från den där snuthäcken du vet. Nu har den rullat in under bokhyllan. Äh, fan jag når inte fanskapet. Du kanske har en?

- Det var just det jag kom upp för att be dig om, skrattade Lisbeth.

- Så du var inte ute efter mitt senaste kompendium i konfliktlösning då, genmälde Pekka och reste sig i sin fulla längd. Förresten, vad säger gubbstruttarna på vittnesförhörskursen om ditt ... Jag menar ... silikonet?

- Gubbstrutt kan du vara själv. Varför frågar du det? Du. Har du hört talas om 50-årskrisen?

- Ja, ja. Säg så här: om jag hade tagit anabola och tränat upp mig igen...

- Igen?

- Ja, igen. Jag var faktiskt med och hoppade om medaljerna i skol-SM en gång i tiden.

- Nämen, ser man på.

- Du lyssna nu. Om jag tagit doping och blivit lite axelbred, ja ännu mer än nu, hade inte du då frågat mig om hur kvinnorna i omgivningen reagerat.

- Näe. Framför allt hade jag inte frågat dig om hur de 60-åriga tanterna på expeditionen hade reagerat. Möjligen hade jag börjat undra lite om dina motiv. Jag menar: varför ser man dig alltid stå och snacka med tjejerna i A-klasserna?

- Äh, vad faen. Lägg av. Vi kanske har lite olika pedagogiska ideal. Du vet att vi har helt olika psykologisk grundsyn. Men vad faen är det du insinuerar?

Pekkas röst hade nu ändrats till den verkligt grötmyndiga ton han brukade använda, när han tog sig an de mest fascistoida elementen på skolan. Han borrade sitt levande öga i Lisbeths laxiris och de båda psykologilektorerna förföll en kort stund till den nivå där annars endast Christian Luuk brukar befinna sig.

Eftersom i detta fall Lisbeth kom att dra det kortaste strået, så hade hon strax varit tvungen att slinka ut ur greppet. Kyligt hade hon därför avslutat besöket hos kollegan med orden:

- Blir du alltid så här när nikotinabstinensen sätter in?

Nu när hon satt där och kollade in de snygga grabbarna på TV4:s sportredaktion och väntade in reportaget om Christian Olssons vinterträning inför OS, så kände hon åter den där smygande kusliga hårresningen och hon blev åter blixtrande klart medveten om den oerhört tunga uppgift som förelagts henne.

IV

Generalsekreteraren för Muslimska förbundet i Sverige gick i sin säckiga gula träningsoverall och snedgångna tofflor ut till brevlådan, grävde ett tag sömnigt efter något brev bland On/Off-reklamen, som han stoppade in under armen. Ett oansenligt vykort väckte hans intresse. Han blev stående en stund på grusgången in mot den gula förortsvillan med lockpanelsfasad läsande och hummande, först småleende men efter ett tag alltmer allvarlig och kanske en aning blek.

- Tjena, Abbe. Har du fått kärleksbrev? Eller är det utvisningsbeslutet?

Datanörden och tillika gymnasieadjunkten Jan-Erik Hermeus cyklade skrattande förbi, men Abbe var för en gångs skull svaret skyldig.

- He...hej! ropade han bara och sedan som på rutin: Titta in efter jobbet! Jag har lite linsoppa med ny currykryddning.

Adjunkten var redan hundra meter bort och vinkade bara till svar medan han började tänka ut vad han skulle säga till Christian, som den här gången bara skulle få VG på centralprovet. Abbe, eller Abduhl Mascar, som generalsekreteraren hette, funderade nu i helt andra banor. Aldrig tidigare under det senaste decenniet hade han känt sig mer klarvaken än denna förmiddag. Och vakenheten berodde inte på att han tagit en extra tupplur efter det att söner och döttrar gett sig av till skolan och hustrun lämnat honom med DN, marmelad och ljummet te vid frukostbordet.

- Det kan vara urdu, punjab eller persiska. Kvittar vilket. Men det är klart, jag måste ta mig tid för att vara riktigt säker vilket språk det gäller, tänkte han nästan högt.

Målmedvetenheten var redan större än om det gällt en debatt om muslimernas ställning i västvärlden eller nine eleven. Det var helt enkelt en uppgift som måste lösas. Abbe var helt klar över att han nu måste sätta alla klutar till och att hans engagemang för den muslimska rörelsen i Sverige måste vika ett tag.

- Världsfreden står på spel, hörde han sig själv väsa mer än halvhögt.

V

Symposiet Speech Communication and Language Development arrangerat av Institutionen för lingvistik vid Stockholms Universitet hade just avslutats vad gäller det rent vetenskapliga. Nu var all världens expertis på allehanda fonetiska och semantiska problem i stället församlade för att hylla den välkände professorn David Öhman inför 60-årsdagen på restaurang Ulla Winblad. Bland de lärda herrarna gick också doktoranden och forskarlöftet Bo Wedgren omkring och skaffade sig nyttiga bekanskap för inför framtida postdoc-perioder i de rätta forskarmiljöerna.

Alla deltagarna i symposiet bar färggranna badges, där namnen var förtryckta i Palatino 24 punkter.

- Var har du din badge, Bosse? frågade den långbenta forskarassistenten Jeanette Lind.

- Badge? Oj, då. Var ligger dom?

- Fick du ingen i morse när du kom?

- Nä, du vet. Jag kom ju lite sent.

- Men du måste ha en badge, annars ser ju inte professorerna vem de talar med.

De kommer inte ihåg dig sen. Kolla i korgen därborta.

- OK.

Bosse gick raskt bort till korgen och hittade en plastficka med säkerhetsnål och en papplapp med sitt namn. På baksidan av papplappen stod det också konstigt nog att läsa ett textstycke.

- Men vad faen, tänkte han. Är det här ett practical joke, eller? Är det någon sorts ihopparningslek? Nä, mej ska dom inte lura. Få se nu...men vad står det?

Han blev stående ett tag med lappen i sin hand och tittade bort mot Jeanette för att se om hon röjde en min, men hon verkade totalt ignorera honom. Texten var skriven med 9 punkters Times New Roman och krävde god belysning och koncentration. Bosse tog lappen och jämförde den med de övriga deltagarnas, dvs vad gällde framsidan på korten. Hans skarpa öga såg emellertid genast att papperskvalitén avvek, likaså svärtan i bokstäverna. När han tittade närmare på sin egen lapp såg han att mellanrummet mellan bokstäverna i hans efternamn var större än på de övrigas badges. Likaså var r-et skrivet i något mindre stil liksom de två sista bokstäverna *-e* och *-n*, vilket gjorde att namnet såg ut att vara sammansmält av de två orden *wedge*, i 24 punkter, och *-ren* i någonting mellan 20 och 22 punkter. Från sin tid som praktikant på Nerikes Allehanda hade han ett uppövat öga för den sortens typsnittskillnader.

- Undrar vad han menar med det, tänkte Bosse intuitivt. Kodsacket i textstycket är ju solklart...fy faen...men vad menar han med 'wedge ren' och hur i helvete har han kunnat smyga in lappen bland de övriga här. Kanske det är någon av deltagarna...Skärpning! Nu måste jag skärpa mig, tänkte han och lät ögonen vandra över den församlade lingvistmaffian.

Resten av cocktailpartyt blev tämligen avslaget vad gäller blivande forskarkontakter. Samtalen med kända och mindre kända professorer blev korta

och artiga. En av de mindre kända hälsade vänligt på vår Bo, men log menande vid anblicken av namnskylten:

- You've got a clean wedge on your badge, mr Wedgren, skrockade den äldre mannen.

En stund stod Bo Wedgren där som ett frågetecken. Strax stammade han till svar:

- So, you're experienced in both swedish and typesetting, professor Lehman.

- Yes, but what the hell do you mean by that?

- Me? Oh, it's not my joke, sir. Actually, I was just thinking about it. Probably it's a joke from my friend, our database manager and PhD student. He likes to give me small problems to solve.

- So, you PhD students are just like I was at that age. You must not forget why you're a linguist, bugade professor Lehman strängt och minglade vidare.

- Tur att jag inte pratade bredvid mun om texten på baksidan, tänkte Bosse. Men vilken oväntad hjälp! Och från vilken hjärna sen! Jag måste genast ringa upp Peggen. Han vet säkert mer om vad som menas med en ren wedge, det är visst en golfterm. Men hur kunde professor Lehman lägga märke till storleksskillnaderna mellan bokstäverna i mitt efternamn? Kan det möjligen ha något med fonologisk priming att göra? Ordet badge måste ha primat ordet wedge, vilket underlättat för Lehman att se detta ord i mitt efternamn. Sedan blev bokstäverna r, e och n över. Dessa kunde ha tytts som r-en, dvs pluralis bestämd form av r, eller som ren, ett polysemt ord i svenskan, som ju kan vara adjektivet ren, substantivet/djuret ren, adverbet ren eller morfemet ren i ordet vägren. Tänk om det inte är en ren wedge det handlar om, utan om adverbet ren

med betydelsen redan? Wedge redan? Vad menar han med det. Få se nu, jag är ju inte helt okunnig om golf, men för säkerhets skull ska jag fråga Jeanette.

Bosse trängde sig nu fram mellan de storögda professorer som samlats kring den vackra och högresta svenskan. Hennes hov var nu inte det vanliga i form av 23-åriga magra språkvetare i hus E på Frescati, utan världens samlade expertis på grammatik, samtliga tänkta kronprinsar eller nära kollegor till Chomsky eller Jackendoff. Dessa beundrande och beundrade herrar i övre medelåldern tystnade tvärt vid Bosses fråga:

- Jeanette, vilket nummer har wedgen? Är det åtta, nio, tio, eller?
- Vadå? Tio, så klart. Ska du börja med golf?
- Tack, det var bara det. Excuse me.

Att det redan i oktober borde hända något, visste nu Bo Wedgren.

.....

....

Att något kommer att hända vet vi av den korta redogörelsen innan detta avsnitt, men att vi inte är klara om vare sig tid eller plats är viktigt och ett typiskt inslag i Marklunds bok. Den som vill få någon klarhet bör naturligtvis genast gå och köpa boken, där den finns tillgänglig. Att CIA gjort stora ansträngningar att göra boken otillgänglig är inte bara kontraproduktivt. Vi vet också redan att 11/9 redan inträffat, men att den 21 april återstår. Inte bara nästa år, utan flera år framöver.

När vi vandrar vidare till Marklunds dramatiska produktion, ska vi se att den nära ansluter till en typ av novellkonst som var framträdande på 40- och 50-talen. Det kan vara så att hennes dramer i själv verket bara var en sorts ungdomsövningar, som hon senare på 70-talet omformade till mycket stilsäkra realistiska pjäser. Tyvärr alltför sällan spelade. Nedan ges exempel på en scen ur en av dessa, Kommer hem och är snäll, som hon gav ut 1973 på Röda Tiljans förlag i Göteborg, finansierat av KFLMr, vad annars.

Då Sören Hedman kom hem lite på örat tog han bara av sig stövlarna i tamburen. Han sköt mössan i nacken, knäppte upp rocken och stegade in och försökte verka glad och obesvärad.

- Nu kommer jag. Är jag väntad? sa han en smula spydigt.

Han höll en påse praliner mot sin fru.

I flera timmar hade hon stått där och stirrat efter honom.

- Du skulle ju bara gå fram och tillbaka, sa hon nu.

- Ge mig en puss, sa han.

Hon gjorde våld på sig och gick fram till honom, tog av honom mössan och strök hans hår. Han lyfte upp hennes haka och kysste henne. Hon kunde inte hindra att ett par tårar rann nerför kinderna.

- Varför gråter du? sa han. Jag kommer ju hem och är snäll.

.....

Dramat fortsätter sedan med en suggestiv upprepning av frasen "Kommer hem och är snäll". Att det inte blev någon succé kan bero på den lite sura debatt som uppstod i litterära kretsar i samband med en förhandsvisning av de första scenerna i pjäsen som ägde rum hemma hos Kent Andersson och där han med bravur spelade mannen. De i och för sig få bildade människorna i sällskapet påpekade den slående likheten i både ordval och tema med Lars Ahlins novell med samma namn. Vad som också låg Marklund lite i fatet var att hon envisades med att själv spela kvinnan. Marklund menade, kanske helt ärligt, att hon absolut inte haft någon förlaga när hon skrev pjäsen och det dramatiska slutet, helt olikt Ahlins, med de råa och brutala våldsinslagen, som vissa menar förebådade motorsågsmassakern, detta slut finns definitivt inte hos Ahlin, utan är tvivelsutan helt i linje med Marklunds våldspäckade prosa.

Förhandsvisningen fick i alla händelser ingen ordentlig upplösning, förrän en i sällskapet, en blekgrå högväxt person vid namn Ove Almkvist, som förr brukade göra Per Oskarssons stuntroller, gick hem till sina äldre släktingar och hämtade Inga ögon väntar mig, boken där den kända novellen ingår. Det enda problemet var att det hela drog ut på tiden och alla hade inte tålamod att vänta ut "beviset på norrländskans plagiat", som Andersson uttryckte det. När Ove Almkvist äntligen, efter fem-sex timmars bortavaro, återvände med boken, fick Marklund ett hysteriskt utbrott. Kent Andersson hade för länge sedan somnat i en soffa och

vaknade inte trots att doktorinnan Marklund skrek, rev åt sig boken och sparkade Almkvist i skrevet, så att han upphov ett illtjut.

- Jävla lappfitta! lär Almkvist ha skrikit under det att han under stora plågor lämnade sällskapet, dvs den sovande likbleka Kent Andersson och Marklund med sin nu illröda uppsyn, som utmattad kastade sig ner i soffan bredvid Andersson. De båda skulle ha kunnat tas för råvaran till en polkagris från Gränna, där de nu halvlåg snarkande och frustande, utan någon fotograf att avbilda dem sanningsenligt.

- Ingen ska ostraffat kalla mig lapp! tänkte Marklund högt.

- Jävla apfitta! hördes strax därpå nerifrån tamburen från Almkvist, innan hann öppnade porten och gick ut på gatan. Där kramade han en isboll så hårt han kunde och kastade den med full kraft in genom fönstret, tyvärr rakt i ansiktet på Kent Andersson, så att denne omedelbart blev klarvaken.

- Vad faen håller du på med din jävla subba! skrek han nu.

- Jag har inte gjort nåt, svarade Marklund.

- Inte? Dig tror jag om vad som helst. Plagiatlapp!

- Ingen ska ostraffat kalla mig lapp, skrek nu Marklund och plockade upp delarna från den halvt krossade isbollen, som hon nu kramade än hårdare än stuntmannen Almkvist lyckats med.

Andersson retirerade i soffan och värjde sig:

- Nej, nej, låt bli! Jag ska inte säga så igen!

- Lova och svär! skrek nu doktorinnan i det att hon måttade med isbollen och siktade med sitt vänstra pekfinger rakt mot Anderssons ömmaste punkt, inte näsan.

- J.j...jag lovar, stammade han. Och han var helt i hennes våld i och med att hon nu satt sig grensle över hans utsträckta ben med alla sina fylliga 90 kilon.

- Svär att inte andas om plagiat igen! gallskek hon nu med sin allra mest vidöppna och breda västerbottensdialekt. Båda a-na i ordet plagiat uttalades med exakt samma öppna a. E-et i ordet igen närmade sig också ett kort a som ijann.

Av detta utbrott blev Andersson inte bara uppriktigt rädd. Han blev också smått road.

- Du är vacker när du är arg, Lena, slapp det ur honom.

- Va? Vafan säger du? Försöker du nåt? svarade hon misstroget och lite avväpnad.

- Nä, det är väl du som försöker, retades Andersson, nu när han märkte en liten chans att slippa undan hennes våldsamma anfall mot hans mer ömma delar.

- Jaså, det är på det viset. Men lova då och inte ett ord igen om plagiat!

- OK. Jag lovar, pustade han ut.

- Ska vi knulla på saken? frågade nu Marklund sakligt med barsk stämning och tog ett stadigt tag om Anderssons lem.
- Vill du inte höra en liten visa först, som förspel alltså?
- Jomennisst, svarade Marklund och drog av sig den svarta pullovern med den gula texten "Vi måste höja våra röster", så att hennes buldegsstora bomber välldes fram och rann nerför hennes bastanta mage.
- Ok, då börjar jag sjunga, harklade Andersson fram.

*På Västergötlands böljande kullar
där mötte jag Stina från Göteborg
med röst som honung och bröst som bullar
och lår som stinnaste fläskakorv.*

*Hon borde säljas på torg,
den Stina från Göteborg!*

*På Västerbottens blötaste myrar
där träffa jag Lena från Robertsfors
med hår som guldgirlanger dyra,
och vacker clitopris som en brosch.*

*En knullmaskin ifrån Bosch
var den Lenan från Robertsfors.*

*I Österbottens vildaste moar
....*

Mer hann inte Andersson sjunga av denna vackra hyllningsvisa till kvinnor från olika landskap som han faktiskt lärt sig av Edvard Skogman och som han hoppades, skulle stimulera Marklund, förrän doktorinans humör återigen tyvärr gjorde ett lappkast.

- TIG!! skrek hon samtidigt som hon med kraft hoppade upp ur soffan, så att de feta bröstena svängde som elastiska boxbollar framför Anderssons förvånade ögon.
- Va? Skulle vi inte...skulle vi inte...fick han bara fram.
- Jag är inte upplagd längre, svarade Marklund, som snabbt klädde sig för att resa hem till Vännäs.

- Va? var det enda Kent Andersson hann tänka innan den bastanta damen på några röda sekunder hade lämnat rummet, fullt påklädd.

- Undrar vad det var i den där vackra visan, som gjorde henne så förlägen, tänkte Andersson och tände en Marlboro utan filter.

Därefter samlade han upp bladen till Kommer hem och är snäll, gick ner till Posten, köpte ett stort kuvert, stoppade pjästexten däri och adresserade brevet "Till Doktorinnan Lena Marklund, Vännäs." Utan postnummer.

- Hoppas för i helvete att detta bara var en dröm, tänkte han och gick ner på Avenyn för att strax hamna på en krog, där han med spritens hjälp kunde hjälpa minnesluckorna på traven i akt och mening att för evigt suddas ut bilden av Lena Marklund ur sitt medvetande.

Detta lyckades förstås aldrig riktigt, för så fort han försökte låta bli att tänka på Lena Marklund, så uppstod i klartext inför hans inre "Vi måste höja våra röster" och bakom denna textremsa dök alltid samma ihärdiga filmsnutt upp: två överdimensionerade feta bröst som bara kom närmre och närmre och hotade att kväva honom. Vid sådana tillfällen tog Kent Andersson alltid instinktivt ett par steg bakåt eller ryggade undan, som inför en galloperande häst som närmar sig.

För andra människor framstod detta beteende som ytterligt märkligt. Men för Kent Andersson var det alltigenom logiskt.

Fällman från Mockamyren

Att doktorinnan Marklund spelar en central roll i Vännäsgruppen är väl känt för den lite mer välbevandrade i den svenska poesins utmarker. Mindre känt är hennes direkta frändskap och därmed påverkan av och på den numera legendariske Fällman från Mockamyren. Vi känner ju denne bygdepoet kanske mest från mer populistiska scener - ja inte ens Svensktoppen är ju för lågt för denne briljante och sångbara lyriker. Den text som tack vare Eric Gadds insjungning gjort honom särskilt populär känner ju varje ihärdig P3-lyssnare alltför väl:

Hvila vid denna källa,
Vår lilla Matsäck vi framställa:
Rödt Vin sen Pimpar snälla
Ger en nässkjuten Kokain.
Pang på Pastejen, *Ulla!*
I våra Korgar öfverstfulla,
Trötta vi gräset rulla,
Och känn hvad pungen dunstar fin,
Ditt middags Vin
Sku vi ur krusen hälla,
Med svettig min.
Hvila vid denna källa,
Av våran Fullkorns Heroin.
Valdthornens klang Cousine.

Populär är ju bara förnamnet när vi talar om Fällman. Det finns de som hävdar att Fällman bör betraktas, inte som en modern Cornelis Wreeswijk, nej snarare då som en övervintrad Taube. Men i nästa exempel kan vi tydligt se varifrån han fått sin ursprungliga inspiration:

En ung sjöman Karl-Fredrik hette han
hans moder levde men hans far var död
han for så vida ifrån hamn till hamn
och sände smuggelsprit från fjärran land.

Port Adelaide, det är en trevlig stad
där blir en sjöman alltid nöjd och glad
Karl-Fredrik stärker sig med smuggelsprit
och glatt han går sen på Victoria Street.

Till en teater går Karl-Fredriks stig
ty han vill gärna tillfredsställa sig
knappt sitter han där uppå barens stol
så hörs hans röst "How much you little fool?"

En 13-årig Filipinsk brunett
hon svarar blott "Ja, vassego din sprätt!"
Men vår Karl-Fredrik tar olämpasen
och stoppar in den mellan hennes knän.

....

Här är det ju tydligt att Fällman tagit starka intryck, inte av Taube, nej men snarast av dennes namne, ingen mindre än Evert Ljusbär. Den som tar del av dennes naturlyriska produktion och för en stund glömmer de mer revolutionsromantiska agitationsdikterna, som ju fyller c:a 99% av hans mer kända litterära produktion, skall finna en vederkvickelse lika skön som någonsin Peter "den store" Eriksson i sina bästa stunder - ja, jag tänker osökt på hans naturlyrik, ofta omärkligt men vackert insprängd i de lärda och metaforspäckade tal han lyckliggjort oss riksdagsbesökare med.

Vi kommer senare i dessa strövtåg i den svenska poesins utmarker att närmare analysera denne gigant på den västerbottniska parnassens yppersta betongmur. Men nu gäller det som sagt Evert Skogman, av många betraktad som den svenska punkvisans förfader: det är ju inte många som vet att denne revolutionsromantiker i sina byråådor fram till sin bortgång hyste ett veritabelt bibliotek av den vackraste naturlyrik som världen aldrig fått beskåda. Vid mitt besök, för övrigt bara några timmar före hans alltför tidiga bortgång, fick jag ta del av inte mindre än 1632 manuskriptsidor, tätt skrivna med en minuskelstil så liten att man fick använda dubbla förstoringsglas för att tyda och i stort sett bara bestående av förkortningar. Enbart katalogiseringen av denna diktproduktion krävde tre veckors inmatning med hjälp av FileMaker Pro, men det var det antagligen värt. En av dikterna, Strövtåg i hembygden, påminner ytligt om Fröding, både vad gäller ordval, rytm och meter:

Och där är dungen, där göken gol,
små töser sprungo där
med bara fötter och trasig kjol
att plocka dungen bär,
och där var det skugga och där var sol
och där var det gott om nattviol,
den dungen är mig kär,
min barndom susar där.

Omärkligt finner Skogman här exakt den frödingska tonen. Samma gäller Ljusbärs travestering på Stagnelius:

Vi mena, vi tänka, vi sucka, vi tala:

O mänska, stätt upp ur din nesliga dvala,

och höj dig till ur livets riken igen!

Om själv till idéernas värld du vill flytta,

i ljusets idéer från mörkrets förbytta,

som du vi förklarade följa dig hän.

Att så nära lyckas närläsa sin läromästare är inte bara skickligt, nej det är mer än skickligt. Visserligen når inte Skogman de poetiska höjderna i sin mer revolutionsromantiska diktning, se bara utdraget ur en av hans mer kända verser:

MELLAN HALVORNA AV HANS ANSIKTE KILAR RÅTTORNA UT OCH IN.

Dock, det 70-talistiska anslaget har inte samma glasklara lyriska lyftning som i de här för första gången publicerade verken. Man märker överhuvudtaget inte att det är samma författare bakom de artskilda dikterna.

Edvard Ljusbär har också gjort ett försök att skriva novell. Nedan återger vi delar av Vargavinter, som skulle ha kunnat ingå i hans Samlade skrifter, men som refuserades av honom själv i ett starkt ögonblick.

Vargavinter

Av Edvard Skogman

"Vargavinter är det och var det när denna berättelse tog sin början och när Kim Järv bara var en ganska vanlig elev på Phria gymnasiet i Dannemora. Nåja, vanlig och vanlig – i Phria gymnasiets allra första och enda ADHD-klass gick endast elever vars CV från grundskolan inte låg inom det normala i något avseende, vare sig det gällde betygspoäng eller uppförande och ordning, som det skulle ha hetat om friskolereformen genomförts på 50-talet och om man redan då hade kommit på den strålande idén att benämna ouppfostrade slarvpellar mha av slumpmässigt sammanfogade versaler från en krackelerad DNA-spiral.

För att gå rakt på sak: uppförande och ordning var något som inte tillhörde normaliteten på detta nyskapade gymnasium, där det däremot var normalt att vara precis så vanligt ADHDig som Kim Järv var. För Phria gymnasiets ägare, Jan Waller, eller Janne Valium, som eleverna så passande kallade honom, var emellertid Kim Järv endast en penningbärare i ett tämligen väl uttänkt skol- och vårdpolitiskt finansiellt lyckokast: Jan Wallers nästan alldeles egenhändigt tillskapade "gymnasium" var precis det som både skol- och vårdpolitiker länge närt som en våt dröm, men som genom Jan Wallers handlingskraft i ett slag gjorde möjligt: privatisering och ekonomisk vinst samtidigt som man räddade både skola och barn- och ungdomspsykiatri.

Jan Wallers tanke sträckte sig emellertid inte så långt, utan var uteslutande skriven i kronor och ören. Kim Järv, liksom var och en av hans 34 klasskamrater, inbringade till Wallers Phria gymnasium en rund summa om 84000 kronor – i s.k. skolpeng. Men därtill tillkom 4500 kronor om dagen till vården av var och en av de 35 eleverna i Kim Järvs klass, vilket per läsår innebar en nätt summa om 900 000 kronor per elev och läsår.

Vården bestod i s.k. KBT-terapi, vilken sköttes av psykologi- och filosofiläraren Sven-Erik Fernelius, inte Infernalius, som Kim Järvs klasskamrat Jonas Arvidsson så träffande alltid hälsade honom på deras gemensamma utflykter till det näraliggande kebabstället WKP. Kim Järv å sin sida hälsade alltid Fernelius med orden "Fridens liljor!"

Uttrycket "Fridens liljor!" diskuterades flitigt på en av Fernelius lektioner, ja så livligt att det tycktes som om de livaktiga ADHD-gymnasisterna på något outgrundligt sätt verkade vilja åskådliggöra begreppet dramatiskt på ett extremt ironiskt sätt, dvs i form av ett allt annat än fridfullt huliganslagsmål vars upprinnelse utgjordes av en märklig missuppfattning:

- Fridens liljor!
- Nej! Det är mina!

Kims klasskamrat, Markus af Klintberg, hade uppfattat det så att Näsan Frid hävdade äganderätten till hans linor, som nyss radats upp på en bänk längst bak i klassrummet. Eftersom Fernelius hade mycket liten koll på vad som försiggick längre bak än första bänkraden, där som vanligt de mest väldrogade eleverna med tomma ögon och iPadproppade öron satt rättvända mot den fullklottrade tavla där obegripligheter som "adverb" och "semantik" trängdes med "Låt stå!" och Kim Järvs hängda gubbar, så upphörde inte slagsmålet/dramatiseringen inte förrän den klassiska frågan ställdes:

- När slutar lektionen?
- Innan nästa börjar, svarade Fernelius, vilket tolkades som rast.

Skolhemmet, där gymnasieeleverna vistades på fritiden, var en plats där Jan Waller aldrig skulle sätta sin fot, förutom vid vårterminens slut, då ettornas föräldrar skulle komma och hämta sina 32 söner och två döttrar. Jag hoppas att dessa siffror gör att läsaren invaggas i en – om än falsk – förhoppning om att alla kommer att vara vid liv vid läsårets och därmed denna boks slut. Hemmet sköttes exemplariskt av Daniel Jönsson, en f.d. svensklärare och hårdrockfan, som återvänt till hembygden efter att ha försökt sig på en lärarkarriär i stockhomstrakten och som pga boendekostnader tvingats säga upp sig mitt under lågkonjunkturen.

Jönsson var som klippt och skuren för sin syssla som vaktmästare/värd/ungdomsledare. Hans outtömliga kunskaper i ljudisolering, nerladdning och gitarrer var det enda som behövde nämnas när han sökte jobbet.

- Du får gratis boende och 15000 i månaden, sa Lindman och sträckte fram näven.
- OK, och isoleringsmaterialet står skolan för? svarade Daniel Jönsson.
- Visst, det ordnar sig, skriv på här!

Jönsson hade ansvaret för verksamheten dygnet runt, men tyckte att gratisboendet på vindskontoret med tillgång till bredband, oändligt med nedladdningsmöjligheter och en bred säng att vid behov tillfredsställa sina lustar var nästintill himmelriket på jorden. I alla fall var det detta han skrev på plankdörren med smidd hake som utgjorde entrén till hans Shangri la.

Det hör till saken att Daniel Jönsson fått lov att köpa in Överskottsbolagets hela lager av videofilmer och halva deras lager av hårdrocks-CD:n. Han behövde hyra ett stort skåp på OK för att frakta hela detta lass med ovärderligt kulturgods till detta oförgätta brukssamhälle så långt från storstadens frestelser att vare sig han eller skolans 35 gymnasister skulle kunna komma på tanken att ge sig iväg.

---censur---

Phria gymnasiet skulle inte ha varit ett sådant om det inte också funnits en rektor därstädes. Tina Eriksdotter hade rekryterats efter att ha gått arbetslös på uppsalaslätten i ett halvår. Hennes rykte som betygssänke var något som särskilt värdesattes av Jan Waller.

- Hur gör du om elever kommer och klagar på någon lärares betyg? Frågade han till sist under anställningsintervjun.
- Du menar om en blatte och hans föräldrar inte förstår vanlig svenska?
- Ja, om de inte förstår det som står i betyget.
- Det som står, det står, var Tinas mycket fasta och tydliga svar.

Det här var något som verkligen imponerat stort på Jan Waller, som gillade allt som var fast och tydligt i konturerna hos de kvinnor han anställde. Det enda han behövde därvidlag var en blick i spegeln på väggen intill som direkt visade vartåt det lutade samtidigt som hans egna tillgångar pekade uppåt. Kontraktet med rektor Eriksdotter var således endast en formalitet och som turligt nog blev kvarglömt på Scandic hotel vid Ulriksdal och som Waller var kvick nog att lägga i handskfacket innan han skjutsade Tina hem till Gottsunda. Man får konstatera att Tina Eriksdotter den underbara natten lyckades rida till sig relativt goda personalförmåner och ett arbetsschema som inte gick av för hackor: fri bil, en Hyundai av 1993 års modell, och helt fria arbetstider, vilket gav henne möjligheter att lägga ytterligare 30 p till hennes just påbörjade universitetsstudier på Teologiska fakulteten vid Uppsala universitet.

---censur---

Eleverna på Phria gymnasiet var i regel magra, på gränsen till taniga, till följd av den extrema hyperaktivitet som de utvecklade till följd av H:et i sina identiskt lika ADHD-diagnoser. Av det följde inte logiskt att de åt lite. Nejdå, och detta skulle ha kunnat vara ett bekymmer. Men WKP, traktens kebab- och pizzabar, var ständigt tillgänglig för gymnasiets elever, vars matkort ständigt var påfyllda. Hur var då detta möjligt och ekonomiskt försvarbart? Jo, skolan förfogade, förutom eldsjälens Daniel Jönsson, över ett datasnille som inte gick av för hackor – ursäktas vitsen. De lokala bankkontors konton som Micke Hutilainen inte hackat och i någon mån brandskattat fanns inte. En tia här och en tia där smög sig lätt rullande ner i ett stort svart hål, som i Phria gymnasiet likaledes hackade server gick under namnet Black hole. Ingen, inte ens Jan Waller själv, kände till Black hole. När namnet någon gång nämndes var det endast som beteckning på det garageband som Micke bildat för några år sedan och som Daniel Jönsson skulle offra en hel meter i sitt videoarkiv för att få provspela för.

Således var det möjligt för Phria gymnasiet språk- och idrottslärare Ilmar Rottweiler att lätt och enkelt fylla på Kim Järvs matkort med nya friska kronor, så fort hungern satte åt och när Kim kände suget från WKP-baren blev för stort. Det bör kanske nämnas att WKP-baren tidigare tillhört Jan Wallers farbror Jacob, som spelat till sig äganderätten från Mr X en kall natt 1986 på spelklubben Oxen, därav namnet Wallers Kebab och Pizza, WKP.

Emellertid var det inte helt riskfritt att sent på kvällen besöka WKP för att stilla sin hunger. Tina Eriksdotter hade nämligen som sin första disciplinära åtgärd bestämt att elev som påkoms med att efter mörkrets inbrott äta sig mätt och därvid rubba sin GI-kvot, skulle bestraffas på ett kännbart sätt om förseelsen upprepades mer än tre gånger. Sarah Deecup-Waller var den som oftast jobbade kväll på WKP-baren och hon förde strikt statistik över elevernas inköp och lämnade varje vecka sin lista till rektor Eriksdotter.

Några elever brukade åka dit redan i slutet av oktober strax före midterminslovet, som på Phria gymnasiet förlängdes en vecka för att ge möjligheter till rekreationsresor för den del av lärarkåren som behövde komma hem till Albanien eller Peru för att träffa släkten. En av dessa elever, Erik Nordin, fick ett straff som han aldrig kommer att glömma.

Vi kommer strax in på de straff som rektor Eriksdotter bestämt för elevernas kvällsmatsförseelser tillsammans med de två lärare, Slobodan och José, som deltog i det beslutande APT-mötet. Men först behöver läsaren få chans att bekanta sig lite med dessa pedagogikens under. Slobodan stod s.a.s. för styrkan och José för den riktigt råa styrkan. Den elev som på något sätt försökte sig på att det allra minsta opponera sig mot den 90 kg tunge och vältränade Slobodan, vars meriter inom MMA var riksbekanta, eller ens vågade tanken att säga något ifrågasättande till det 120 kg tunga muskelberget José "Bigfoot" Alcasar, vars karriär som utkastare på Spy bar och hedersledamot i AFO var känd t.o.m. av Jan Waller, fanns inte. Åtminstone inte så länge till på Phria gymnasiet i Dannemora.

Varken José eller Slobodan hade någon lärarexamen, men svarade upp mot det som värdesattes högst av ledningen för Phria gymnasiet: de var kungar i klassrummet. Oavsett om det handlade om fribrottning eller Spanska steg 1.

---censur---

Den 13 december 2009 skulle för alltid komma att stå inristad i Kim Järvs minne som den dag då ungdomens glädjetid förbyttes i förödmjukelse och evig skam. Kvällen innan hade börjat som så ofta tidigare. Han hade tagit ut sig till det yttersta på trumsetet inne hos Daniel Jönsson, som sin vana trogen satt försjunken med sina nyinköpta hörlurar där Svartbys death metal gjorde sitt bästa för att knäcka hans förtjockade trumhinnor. Genomsvettig och med en svartköpt vodkaflaska i handen stapplade Kim genom korridoren, där halvsovande klasskamrater låg strödda med iPodar i öronen, så att han hela tiden tvingades skärpa sig till det yttersta för att inte snubbla och ställa till med bråk. Innan han nådde sitt rum nästan längst ner började han känna en outhärlig hunger. Inte efter kärlek och samhörighet, nej enbart efter kebab.

- Kebabtarmen vrider sig som en anakonda i plågor, tänkte Kim.

Kim tänkte ofta i sådana metaforer, vilket underlättade för honom i Svenska. Sven-Erik Fernelius brukade ibland uppmuntra honom att skriva novell eller kanske t.o.m. en kortroman. Men nu hade han ingen glädje av sin formuleringsförmåga, utan hungern och suget efter kebab förvärrades endast av de välfunna orden som ringde i hans huvud.

Emellertid visste Kim alltför väl att om han gick ner till WKP och inhandlade en kebab med mos och allt extra, så skulle Sarahs lista dagen därpå strax komma till rektor Eriksdotters kännedom.

---censur---

Rektorn satt med en mycket munter min när Slobodan knackade på hos henne med Kim Järv i släptåg. Hans bleka uppsyn visade den skräck eller starka rädsla som vände och vred på anakondan i hans mage. Skulle gårdagens kebabfrossa förbytas i en pizza på rektorsexpeditionens nyskurade golv? Skulle han med verbala konstern kunna slingra sig ur det omtalade straff som hotade runt knuten?

---censur---

Kim Järv hos damerna på Äldreboendet?... Medan musiken spelade Such a night och klockan slog 04.00 kände Kim att han inte hade mer att ge. Aldrig, aldrig skulle han kunna förklara för sin mormors mor, att den unge man som tillfredsställt fyra äldre damer i 85-årsåldern, varav en sannolikt var hennes kusin, i själva verket var hennes dotterdotters son.

....

Hur kunde Kim vara så dum att han inte förstod att det andra straffet skulle bli ännu värre än natten på damavdelningen i Äldreboendet?...Det var ju en sak att själv få utlösning och i någon mån få ut något av det endast skambetonade straffet på damavdelningen. Att tvingas till den yttersta förnedringen på demensavdelningen för äldre farbröder var – trodde Kim – ändå det värsta som en tonåring någonsin kunde utsättas för.

---Här har strukits ett avsnitt som i detalj beskriver hur de dementa gubbarna tvingar Kim till allt möjligt och hur chefen för den manliga avdelningen, Göran Lindberg, f.d. rektor på Polishögskolan och poliskommissarie, med sin SET-terapi (Social Emotional Training) som han tolkar som Sadomasochistic Excremental Teasing lyckas hålla uppe medicineringsnivån (Viagra mest) på max.)----

....

Det tidigare kostallet hade fyra ingångar. Likaledes fyra boxar var placerade i dess ingångar. I varje box gläufste och morrade en fullvuxen och uthungrad varg. De var alla kedjade, men kunde ta sig några meter ut i stallet. En vitmålad ruta, omkring en kvadratmeter, mitt på stallgolvet visade den punkt dit vargarna ej kunde nå. Dit sänktes nu Kim sakta ned stående på en platta med en stång i mitten. Kim höll sig krampaktigt kvar i stången, men varnades av Daniel som skötte spelet som sänkte Kim ned mot betonggolvet:

- Akta så att jag inte slackar på vajern! Stig av på rutan!

Fyra öronbedövande vrål och fyra uthungrade vargar störtar nu fram mot Kim...

--censurerat--

....

---Novellen fortsätter sedan med att Kim efter mycket om och men kommer vandrande till Vallentuna centrum, där han hittas frusen och utmattad en kall aprilmorgon. Han tas till polisstationen där han får varm choklad mm och där man så småningom frågar ut honom om hans upplevelser---

---censurerat---

---För att inte ta bort spänningen återberättas slutet nedan i sammandrag---

Norrtelje Tidnings redaktör är snart på plats och vill ha en längre intervju med Kim. Storyn om Wallers bestraffningsmetoder kommer ut i riksmidia och det blir debatt i Opinion live på torsdagskvällen. Experter på ADHD, ledamöter för friskolornas riksförbund, m. fl. är där. Likaså Kim som tycker det är kul att vara i centrum och endast kräver en gratis kebab för sin medverkan.

Det hela slutar med en ny lag som snabbt tas fram av Regeringen och som får namnet Lex Kim. Lagen bestämmer att friskolor i fortsättningen endast får använda rottweilers i den bestraffningsmetod, vilken man nu också börjar propagera för. Jan Björklund genomför sin valturne i släptåg med rottweilern Kim, som är framavlad att särskilt inrikta sig på att skrämman livet ur ADHD-barn.

Tyvärr, för JB:s del så vinner han inte valet, utan får endast 3.9% av rösterna och beslutar sig för att offentligt begå harakiri på plattan genom att först skjuta hunden Kim och därefter sig själv med en luftvärnskanon, som han fjärrstyr från sin plats på cafeteria vid Stadsteatern. Tyvärr råkar han därmed också ta livet av både Kristina Lugn och Lars Norén.

Kim som nu också befinner sig på plattan, för att komma över lite amfetamin i självmediucineringsyfte, blir vittne till detta och blir så i gasen att han jublande springer omkring på torget, kastar AIK-tröjan av sig och skriker vilt hysteriskt.

Han omhändertas pga av detta av den civilklädde polismannen Sven Volter, som tar med Kim till S:t Görän, där nu Kim lugnat ner sig, medan däremot Sven Volter pga att han glömt ta sin medicin (B12 + Prozac) uppträder extremt förvirrat vilket gör att man tvångsinskriver honom på obestämd tid."

Kim sätter sig nu helt lugn och avspänd och skriver ner föreliggande historia, som han mejlar till sin svensklärare Daniel Jönsson.

Som novellförfattare kommer Edvard Skogman knappast upp i samma litterära liga som Daniel Sjölin eller Fredrik Lindström, vilka ju inte heller kommer upp i samma nivå som vare sig Söderberg eller Fridegård, vilka ju inte heller kom upp i samma klass som en Tjechov eller en Botvinnik, den kanske främste ryssen vid sekelskiftet, men då får vi ju ta i betraktande att novellkonst i den svenska poesins utmarker per definition ej har vinningslystnad på världslitterurnivå eller ens Nobelprisnivå som sitt främsta syfte.

En av den svenska poesins utmarkers mer undangömda författare eller ska vi kanske säga nedtecknare är en person som beskrivs så här av en av hennes upptäckare:

Om författaren Arlene Furunäs

Arlene Furunäs är en blyg viol boende utanför Oregon City, Oregon, USA. Där har hon sedan hon slutade skolan 1973 levt med sina föräldrar. Dessa är svenskättlingar i tredje led. Furunäs har studerat Svenska på distans och gått en del kurser på amerikansk vuxenskola, särskilt intensivt under en period då hennes far arbetade som kraftverksingenjör i Kanada.

På grund av sin tillbakadragna läggning, gränsande till blyghet, har hon haft svårt att få och behålla ett reguljärt arbete, men bidrar ändå till familjens försörjning genom flitigt korsordslösande, tips och burksamlande. Under tiden i Kanada då fadern och hon bodde i husvagn skötte hon hushållet, men ägnade dagarna främst åt ett intensivt språkstudium.

Genom det ihärdiga korsordslösandet – inte bara i amerikanska tidningar utan framför allt svenska, särskilt Svenska Dagbladet, Nerikes Allehanda, Skaraborgs Allehanda och Ljusnan, har hon tillägnat sig ett mycket stort ordförråd. Men hennes egna försök till korsordskonstruktion har stött på svårigheter, då redaktörerna ansett att hennes korsord varit i stort sett olösliga.

I Den sista heldningen ser man tydliga exempel på Furunäs strävan att finna det adekvata uttrycket med hjälp av ofta arkaiserande ordformer. I andra noveller av hennes hand kan den här strävan gå alltför långt och hon tror själv att det kan bli nödvändigt redigera dessa kraftigt - efter mina anvisningar.

Men det gängse ordförrådet räcker inte alltid till för att rätt återge den verklighet som förmedlas i *Den sista heldningen*, utan ett och annat kreativt tillskott till det svenska lexikonet, som t ex *blötjon*, kan förekomma. Dock ska sägas att även om texten tidvis kan tyckas bemängd med neologismer, så lär 90% av textmassan i hennes noveller vara belagda i svenska dialekter, som Arlene fått dem återgivna för sig av äldre personer i utvandrarsläkter i norra och nordvästra USA samt British Columbia och Alaska i Kanada.

Hur kan då Arlene Furunäs ha kommit över denna ord- och sagoskatt? Hennes berättelser sägs ju bygga på muntlig tradition och ej vara frukten av hennes fantasi? Det är svårt att ta itu med det spørsmålet, då jag endast haft kontakt via epost med författarinnan. Det jag fått fram när det gäller hennes research av det svenska språket - särskilt då gamla dialektala ord och uttryck - är inte mycket.

Ändå, tack vare en lycklig slump, har jag stött på några släktnamn, som det kan vara värt att spinna vidare på, om det skulle visa sig vara intressant. Det rör sig om en släkt, faktiskt sysslingar till min mor, Starr heter de. Emellertid är det också precis så mycket jag vet, eftersom jag hörde talas om dem i samband med att en morbror till mig, Vilhelm Johansson, just varit över till USA och besökt sina kusiner Carl och Thor Pearson i North Dakota. Han nämnde då att en "konstig" skrivande kvinna varit i kontakt med dem. Hon hade varit särskilt

intresserad av äldre uttryckssätt för att bevara dem för eftervärlden. De hade trott att Arlene, som de kallade henne (hon presenterade sig antagligen endast med förnamn), var språkforskare. Men när de sökte efter henne både på Oregon University och UBC, så var det ingen där som hade hört talas om henne.

Troligen är hennes efternamn taget och jag är ganska säker på att förleden *Furu-* bör härledas till Tallåsen i Hälsingland och suffixet *-naes* till Näs, en by i Uddenäs, Karlsborgs kommun i Västergötland. Mina egna efterforskningar visar nämligen att Arlenes farfars far varit stenhuggare under en tid i Tallåsen och där gjort sig bemärkt som en bygdespelman och visdiktare, ja att han till och med fått en polska uppkallad efter sig, Tåg-Hanses polska. Inte nog med det, den lär också ha varit textsatt av honom själv. Återigen, av en lycklig slump, råkade jag få veta detta när min fars kusin berättade gamla historier från trakten en dag, när vi vandrade igenom hans livsverk, Tallåsens träindustri. Han aved för några år sedan, så det är därför svårt att få fram mer information om den kufiska Arlene.

Arlene Furunäs har i alla fall sparat allt som hennes farfars far nedtecknat, oavsett om det gällt vistexter eller dikter. Farfäderna lär också efter ankomsten till USA ha försökt sig på psalmdiktning. Det avgörande är i alla fall att samtliga texter, enligt vad Arlene berättat, går på temat "furskogen susar" och liknande pekoral.

Arlenens farfars mor kommer - så vitt jag lyckats utröna - från Näs, vilket dock är svårt att helt belägga. Men den här tystlåtna och närmast blyga släkten, om man nu kan karakterisera en hel släkt så, verkar ha ett stort och livaktigt intresse av att bevara sina släkthistorier. Till skillnad från mina släktingar på min mors sida i USA, som deltog flitigt i fackföreningar och även ägnade sig åt folkmusik, så förefaller Arlene Furunäs och hennes släkt ha varit ett utpräglat läsande och skrivande folk. Men det de läste lånade de tydligen på bibliotek, skrev av och skickade till varandra brevlades.

Noteringar:

AF löser det dagliga korsordet i Svenska Dagbladet på mindre än 15 minuter. Själv behöver jag ibland mer än en halvtimme. Man kan förstå att med den takten lyckas hon hinna lämna in tillräckligt många lösningar för att ge ett litet tillskott till hushållskassan. För övrigt löser hon därutöver alla övriga gåtor också.

Hon vill för allt i världen inte ha någon direktkontakt med något förlag - skulle det mot förmodan bli tal om publikation. Trots att det var genom en bekant till mina släktingar i Oregon som jag fick höra talas om Arlene Furunäs har det inte gått att få tag på hennes adress och hon byter hela tiden mejladress.

Daniel Jönsson
(pseudonym för Edvard Ljusbär)

Nedan återges in extensio inledningskapitlet till Den sista heldningen

Den sista heldningen av Arlene Furunäs

Det låg en lute på ängen. Bredvid den växte det kraftigt sorm, som folket tidigare brukade ha när det var dags att helda. Men det var viktigt att lutarna fick vara ifred. Annars kunde heldningen gå fel.

När det var dags att helda brukade kvinnorna i byn vidvandra till den största gården, där man gjorde i ordning en ordentlig gälta. För framställningen av en god gälta tvingades man först kåska en hel dag. För kåskandet hade man en stor korg och ett föster. Föstret behövde man för att på bästa sätt kunna skilja den sega gältan från pasket, dvs det oätliga överskottet, som man bar ut en månljus natt åt lutarna.

Det sägs att vid en heldning dök en lute upp helt nersmetad med pask. Den hade knappt orkat ta sig fram över sormängen och det hade sett skrattvänligt ut, vilket gjorde byborna skämsna. Åtminstone de som levde i glashägn. Att helda var en allvarlig sak och heldningen skulle helst inte störas av alltför obedda ting.

Nåja, nu låg luten där på sormängen och Råfrid erinrade sig historien med den nerpaskade luten. Hon gnesade därför lite, harklade sig och hänsade Gruve:

- Gån du istäd och blöra ihop en sovgin gormla åt sig, så får vi se sen.

Man måste komma ihåg att det inte var av vare sig trolltyg eller göndom med heldningen. Ej heller var präster eller bjudingar ingrenslade i det hela. Ingen i byn torde ha kunnat sägengiva väghållet till denna bysed. Det hade förekommit ängsfarare, som sökt glashägn och även kritbleke kring denna - som vi nu skulle säga "tradition" - men alla försök i den vägen hade gignat.

En av de mer envetna ängsfararna hade dock lyckats få en av gammelsystrarna att gippla. Han använde sig av bjudslyg och en del andra knep förutom vanlig gormdryck. Ärvid, som gammelsystemen hette, hade ersnäst inviderst men så småningom sägengivit följande.

Den första heldningen skulle ha skett i Efterhärne eller i Uppnåda. Hon visste inte om det var göndomingar eller hissor som lärt ut det hela till folket i denna by. Mer fick hon inte gensmyga. Hennes ålderfora hade kommit in och avblängt all vidare vänsägelse.

§

Hårgel Lemfagre var en oäktad men svedburen man nyss hemkommen från Näverland. Vittfaren och bjällermantlad kom han knässlände genom det slanvuxna genahället, där det sällan eller aldrig hade kommit någon tidigare. Han stannade nufärdigt till och böjde sig ner mot något som ögonsved där på marken. Bredvid ett föster med ovanligt stor knussla kunde Hårgel se ett mannasteg i den månsatta pasken som låg där gäldsatt för lutarna. Slan, sten och vastatyg for hållavitt när Hårgel rasade fram över håll och moss för att vara först fram till Sormängens kvadustein. I Hårgels skäggadjup fanns nu inga kval längre, nu när han äntligen heldalöpt för att fånga kraften ur kvadusteina. Han sköv vanfärdigt bort sina skäggamånster för att kunna villfara blodskraften i domedagsmörkret och lät sin strupe ut över de hjolmridna som nu samlats här på Sormänga för att säkra helden:

- "Det är Argid Rådföres mannasteg där i pasken, den svagrådige Argid har nu obett besudlats av det eviga paskamörkret och skall nu därför anhäftas all vårvintrens död och skövlan. Vi må söka Argid i mörker här och i Uppnåda och Efterhärne. Det är han som är vår Lute och som skall bära heldagivningens pask till Jorm.

Kanskelös rådfrihet hos dem som samlats för årets heldning tröt när Hårgel med sin lutekniv rev sina ådror så att blodet blandades med årets gälta och färgade kvadustein grön. Han genlät nu de hålsägna genom att likt Jormfrids svartumän och träskamän låta urkraften ur årets heldningagor:

- "Blod, sägne och morfens skyggle skall uppsöka varje vallabyrk och ljushulte tills Soldar tager oss åter till Forn och Hallastyr. Ge oss åter kyrst och kunviga i heldens tecken! Ge oss solen åter efter de kalla nätterna! Vi ger dig vår fruktbarhet i denna heldagivning där Argid Rådföre är den besudlade luten!"

Alla vände sig nu mot månen och anförde ljusets krafter för att erbära strålarnas allvishet i denna kvallakvällens kyrst. Nu var jakten i full gång. Man måste finna Argid Rådföre innan månen gick i håll.

Heldningamännen spreds sig ut över dalen för att söka efter Argid och hans vanförda folk. Man ströt ljus och eld för att snarlägga nyspåren från allfartsspåren.

Alla bar en gältbytta i midjerepet, en lutekniv, en stor knävthane och en paskaduk. Man slog taktfast med lutekniven mot gältbyttan och lät knävhanen skägglå medan man, med paskadukarna på hjässan, i långsam framgång drog sig bort mot det stora heldingamörkret i träsket där man trodde att Argid och hans folk gömde sig.

I jakten på årets besudlade lute hade man nu kommit ner till det stora träskamörkret och där kunde man nu tydligt se hur Vildvin Segerläpp anlände med hela sitt följe av ungersvennar och blötjon. De hängslade sina svettiga dragfinnar och gingo in i låghuset hos Remvig Nässnytare som höll mäskgille.

Det frustades och fånblängdes fotför och bakhälles. En och annan sötsur åkarfis släpptes vid gott asamod och det talrika sällskapet stolsatte sig kring Torsfyret och Segerläpp tog till orda:

- Nu haver vi gjort en goder niomannaferd för att ofelstrukna få medvara om trettonvåraglasets heldning här på Nässnytarens utgärde.

- Mägg! Mägg! skrek alla i samlåt.

En av blötjonen gjorde då ett gipvred och undsteg kvicklemmad ut på tunsletan. Där tog hon genast ett slemmagrepp på den minsta dragfinnens olämpase, så att den började häva. Sedan kvicklade och skenströp hon dragfinnen med sitt rävhår så att hon fick uppklivat. Därpå blev det avrinning, men nu gav de övriga dragfinnarna envarsklet, vilket gjorde blötjonet tvärpasken. Hon gjorde sig fort klar att låta glidfläsket digra och återvände snytfluget in i låghuset.

När Vildvin Segerläpp åtsåg henne gipkved han:

*Blötjon böra bakstå
bästebuken blöte.*

Han drog så med sig blötjonet i nederkulan, men skrek till följet:

- Dags att blindvila!

- ” Då ingen eljest kan gå i träsket för att tvärgrensla och vederstå Träskafrun, tillvardahöll han med ett fähövdad, men ändå knipstruket andehåll.

Frågan är nu om dessa lösckerackare skall kunna erkalla svaret på Heldingjakten genom att lösa gåtan om Träskafrun. Allomsvuret är att svaret må kvedas ur Tyrs sköte i träsket före nästa fastebrott.

Bakgrunden - gåtan om den skygga ”träska frun”

Ärade läsare, här görs nu en viktig sidoutflykt från berättelsen om Heldernas kultur och Hårgel Lemfagres, Argil Rådföres, Vildvin Segerläpps och de andras göranden under denna period i denna heldingajakt.

Vi gör detta för att läsaren skall kunna förstå hur allt hänger ihop och hur en berättelse om ett tragiskt kvinnoöde måhända kan förklara den mystik som är förknippad med helderna och de gåtfulla orsakerna till att heldningen så plötsligt upphörde just detta år (år I i heldisk tideräkning). Det är väl känt att den besudlade luten aldrig någonsin klarat sig ända ner till träsket under heldingjakten. Alltid har den jagade med anhang gripits i vanföret på den vattensjuka myren. Nåväl, tillbaka till berättelsen om det tragiska kvinnoödet i träsket.

Just när Vildvin Segerläpp och hans rackarpack som bäst fånblängde med Remvig Nässnytare i värmen vid det årliga mäskagillet vid Sormängen långt från träskamörkret, skrek den förre träskgrävaren Hjalmsfrids dotter - den ålagalna *träskafrun* Livgun Särkalös - obegripliga saker rakt ut i natten medan hon lät sitt vatten i träsket vid träskfinnarnas förfallna linbaststuga nedanför Godbritts gömsle i Börstyg - och vattennivån i träsket steg:

-” *Knickeribak, knickeriknak, här finns mycket lingonbrak!*”

Bredvid henne flöt en blodig laddujärk och sex bäckastenar hade formerats i ett mystiskt mönster. Kvinnans ansikte var rödmålat – troligen med äkta Rogelanfärg ända från Benwihr i Anvertahl. Det verkar som om träskafrun fick anstränga sig mycket för att, med sin ena skrupna arm med de tunga smyckena, hålla upp den breddfyllda gältbyttan över den ångande och bubblande vattenytan när hon, nu med lite lägre röst, vädjade:

-” *Gälten, fång nu gälten!*”

Hon vände och vred sedan på några färska sjäkon från Näveröda, bligade argt upp mot månen och väste med sin skeva mun om och om igen en besynnerlig tirad:

-” *Hava, bliva, harm, hava bliva harm – jag vet att du är här!*”

Förutom den skygga träskafruns kvädanden var det ganska tyst här i mörkret och en sarnodisk stämning rådde när månen kastade sitt ljus över den gamla gumman. Det framgick att hon var mycket gammal, grå, tandlös - och naken! Hon satt där halvt nedsänkt i det bruna, bubblande vattnet och i luften hördes då och då den typiska växelsången från träskets många fläskatjuvar, blandat med halvkvävda parningsrop från fjolårsutsatta eller förrymda och förvildade vattufinnar.

I sin vänstra hand höll hon ett vaskespett med en fullt skägglade knävthane fäst på skaftet och i hennes vänstra mungipa bet hon - typiskt nog - på en rödvit vanicka. Bland annan bråte i vattnet bredvid henne, flöt en lutekniv på sitt stora kneggaskaft. Hon såg sig skyggt omkring och fortsatte sedan sin sorgmodiga klagan - nu med en bäverfärgad kojask på huvudet:

-” *Hasta hane, hasta på, hasta arme satan, hasta på du leda lingontuss!*”

Plötsligt plaskade det mycket i träsket och vattnet runt träskakvinnan for upp i en kaskad. När vattnet lagt sig igen var kvinnan genomblöt och hennes gältbytta var borta! Månen försvann bakom tjocka moln och då hördes ruskiga skrik under en kort tid i träskamörkret och sedan blev det alldeles tyst. Kvinnan var borta och något försvann in bakom träskagräset.

Det finns minst tre versioner av vad som hände. Kanske hade träsktövrarna hört hennes klagan och tröttnat på den, eller så var det bara en tillfällighet. Ett halvdussin tövrare skall ha ryckt fram och tillsammans skall de ha bitit halsen av den klagande träskmatronan. Den längsta av tövrarna lär sedan ha ställt sig på träskafruns kropp och skrikit:

- ”Arma, arma död i kalla världen – du skall alder månen åter spörja!”

Därefter haltade tövrarna förbi den marbetna sanden vid linbaststugan och ner i Goradiket där de försvann för gott ner i träskets mörka vatten.

En annan version är att träskafrun plötsligt – mystiskt nog - skulle ha lösts upp (dispergerats) i vattnet och försvunnit. Det enda som skulle ha funnits kvar i vattnet skulle ha varit vaskespettets knävane - som fortfarande skägglade – och den bäverfärgade kojmasken.

Enligt den tredje versionen skulle sex fjolårsutsatta och bredhåriga vattufinnar ha smugit upp ur sagda Goradike och slagit ihjäl träskafrun med en basförstärkt äggapanna och sedan skulle de ha skrikit i kör:

- ”lutkriket jevla särring – inken krik i våran räsk!”

Problemet med den första versionen är att ingen har hört talas om eller sett dessa tövrare därefter. Någon sägs ha hört namnet för mycket länge sedan, men ingen tror egentligen att det någonsin funnits några sådana träsktövrare och då är det väl så.

Det samma gäller träskafruns plötsliga desintegration där i träsket. Endast hon själv vet hur det ligger till - om man nu kan veta något om man inte finns.

Egentligen talar ingenting heller för att vattufinnarna (träskafinnarna) skulle vara orsaken till träskafruns försvinnande. Vad man vet så äter inte vattufinnar ägg. Det är alltså därför osannolikt att dessa återutsatta och äggalösa träskafinnar skulle ha slagit ihjäl träskmatronan med en äggapanna.

Kanske är det så att något av detta verkligen hänt, men att ingen vet att det har hänt. Eller så är det så att *ingen* vet att detta *inte* hänt. Här kan alltså en s.k. falsk gältbrygga ha uppstått, men detta är ändå ganska osannolikt.

Med dessa konstateranden kunde denna märkliga historia om den stackars träskafrun ha tagit slut om det inte var så att hon, som den vakne läsaren säkert redan uppmärksammat, kan ha nämnt ordet ”gält” när hon satt där i det svaveldoftande vattnet i träsket nedanför Godbritts gömsle.

Ingen vet, men hon kan ha nämnt detta ord flera gånger - och om hon nu gjorde det så är detta mycket tänkvärt eftersom ordet ”gält” så tydligt är förknippat med en viss tid i Heldernas historia (Harinska klivet).

Vi vet att gält kommer av ordet ”gälta”, vilket ord beskriver en viktig del i heldningen. Gältan framställdes genom kåskning och denna gälta (även gjulta utg. anm) kan ha varit den viktiga slutprodukten vid Heldningen.

Mycket tyder på att träskafruns försvinnande är starkt förknippat med den sista Heldningajakten (heldningaskymna) och att orsaken till att hon försvann där i träsket kan vara nyckeln till varför heldningen upphörde så plötsligt. Kanske pekades den besudlade luten ut på något sätt i ryktena om hennes frånfälle. Vi vet att gemensamt för alla berättelser om träskakvinnans försvinnande är att bäckastenarna fanns kvar i träskvattnet och att de skulle ha varit vara formerade till ”AR”.

Det bubblade ofta i det bruna vattnet här nere i träsket, men den här kvällen hade det bubblat extra mycket. Det var ofta ganska tyst här nere, men kanske hade det varit extra tyst den här kvällen.

Självklart borde hon både ha sett och hört de många skrånande männen med facklor, som i det blöta vanföret, med stort besvär, närmade sig henne från två håll över den vattensjuka myren, men troligen var hon alltför självupptagen för att märka vad som höll på att hända.

Det viktigaste, innan vi åter får träffa Hårgel Lemfagre, Vildvin Segerläpp, Remvig Nässnytare, Argid Rådföre med hans vanförda män och de andra gältarna, är att utreda vad som egentligen hände här i träsket den här natten och hur detta hänger ihop med....

Heldningen var egentligen till för att skaffa ett material som man kunde tillverka sommarkläder av. En teori är att gältan fick man fram genom att under värme och fukt kåska lindträbark i fyra steg: 1. Kvistamänge då kvistveden skiljdes från fibermassan, 2. Jäskning då man under stark värme rannsakade veden så att gältan frilades, 3. Föstring då man skilde gältan från pasken, 4. Spinnalägring då den slutgiltiga ranskiret utvinns genom torkning och vidläggning. Kunskapen om denna process är ganska liten.

Vad man vet är att Heldningen gjordes på hösten och denna tillverkningsprocess så småningom kom att ligga till grund för botgörrelse under de s.k ”Heldningaspelen” då man ville säkerställa att våren och värmen skulle komma tillbaka efter vinterns kyla och mörker. Vi vet inte säkert, men mycket tyder på att människooffer förekom under dessa heldningar. Man tror att nya traditioner så småningom kom från Närkevilket ganska snabbt ledde till stora förändringar på heldningen. (Utgivarens notering)

Engt Edrup (1937-2006) var en rätt så tragisk figur i den svensk poesins utmarker. Hans för nutiden mest kända dikt på ren och skär ångermanländska visar dock poeten i hans mest lyriska element, detta sagt med en viss ironi emedan ordet *element* aldrig någonsin skulle ha kunnat vare sig tänkas än mindre användas av denne Ångermanlands mest ångestbefriade poet; här ett smakprov.

Lilla söta frökn näpn

Ifrån Härnösand

Har jag träffat ibland

När jag stigit i land.

Hon är blond som ängens råg
Vackrast utav alla flickorna jag såg.

Hon ger bildn av mitt sköna Ångermanland
Och passar int vid Ljungans gula strand.

Här ser man hur poeten lyckas ta fram det evigt vackra utan att en enda gång använda den för honom så förhatliga bokstaven -e, ett hat som han delar med så många söner av vår höga kust. I sitt stora diktverk Sverig (1956) skrivet till minne av den ångermanländske tiokomparen Nils Lindman, som tvingades avstå olympiaden i Melbourne samma år till följd av ett getingstick som drabbat honom vid ett distriktsmästerskap på ett mycket olämpligt ställe, nämligen Högfors, förekommer en serie dikter till vart och ett av våra 25 landskap.

Engt Edrup blev ju så negativt inställd till hela OS-spektaklet att han i en hast skrev 25 niddikter riktade till vart och ett av vårt lands av lokalpatrioter så ofta besjungna landskap. Särskilt negativ var Edrup till landskapen på landets västra och södra sida.

Ack Värmland försupna
och kvarblivna land.

Av mygg och knott blupna

De bör ju tas om hand.

...

Jag är en litn gåsapåg från Skån

ynklig är och alltid kröker rygg.

Och fast jag är n kortväxt litn spån

jag är ju som statsråd så trygg.

Man kan se hur Edrup här gjort sitt bästa för att undvika bokstaven -e. En läsare av Edrup ställer sig naturligtvis frågan: varför utesluta en så pass vanlig bokstav som -e?

Akademiledamoten, Sture Allén, som ju forskat en hel del i närliggande frågor lär inte ha något enkelt svar på frågan, som diskuterats flitigt i samband med varje nyutgåva av Sverig. liksom vid varje utgåva av något Edrupalster på förlaget Ångermanlands Bondboksförlag.

Frågan varför bokstaven -e så sorgfälligt uteslutits i Edrups författarskap är relevant med tanke på att både hans för- och efternamn ju börjar på E.

En skola bland kritikerna, till vilken jag inte vill ansluta mig, vill mena att Edrup redan genom sitt namn helgat bokstaven -e i tillräcklig mån så att han därefter slipper använda bokstaven vidare i sina dikter. En annan skola, de s.k. analytikerna, till vilken jag inte heller vill ansluta mig, anser att Edrup från barndomen känner ett stort hat gentemot bokstaven ifråga. Det sägs, till stöd för denna teori, att han särskilt i småskolan fick bannor av fröken därför att han skrev bokstaven -e på ett alltför konstfullt sätt, se bild på en sida längre ner som visar ett utdrag ur Edrups välskrivningsbok.

Analytikerna hävdar att småskollärarinnans tillrättavisningar, enligt Adlers teori, skapade ett komplex hos Edrup som han aldrig kommit över. Ett stöd för deras tes ges när vi närmare studerar Edrups studentexamenssuppsats från 1952, se Appendix. Trots de ovedersägligt intressanta teorier som av analytikerskolan lagts fram anser jag dock att den sk ”komplexe teorin” är alltför långsökt.

Nej, jag lutar snarare åt en rent dialektpatriotisk teori: Edrup menar fullt och fast att bokstaven -e är helt onödig. I en intervju som jag lyckades få med poeten på Sidsjöns fasta paviljong i juni 2002 fann jag att Edrup inte bara uttalade sin ståndpunkt vis a vis bokstaven -e:s vara eller inte vara, nej han formligen skrek så att hela personalen kom rusande med tvångströjan psykofarmakapluntan i högsta hugg:

- Jag blir så FÖRBANNAD!
- På vad? Frågade jag.

Han svarade dock inte, utan pekade bara på E-et på sin namnbricka där med med mycket vacker stil stod ”Engt”.

- Är du arg på ditt namn? Frågade jag.

Men eftersom han förstås inte kunde säga Nej skakade han bara på huvudet och pekade åter på E-et i sitt namn.

- Du hatar alltså -e, frågade jag.
- Int nödvändigt. Int nödvändigt, skrek han nu till svar. Dock något lugnad, så att personalen avvaktade med tvångströjan.

Som avslutning på detta lilla kapitel om en av Ångermanlands mest underskattade poeter ska vi se ett utdrag ur Ode till Hälsingland:

Bort, bort, bort från lilla Jarsö
Huh, huh, huh för Hudiksvall
Av bandy blir man bara Marsslö
Och sjuk, sjuk, sjuk av hambotrall.

Varför ska man höra Lill Babs
Och Tommy Nilsson är dum
Man hade badat kallt i Voxnans ström
Ljusdalsstätt har dålig sillsnaps.